

ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΕΤΟΣ Α'.

Maios.

ΦΥΛΑΔΙΟΝ Γ'.

ΠΙΕΤΡΟΣ ΒΕΡΑΝΖΕΡΟΣ

Le peuple, c'est ma muse.

En me créant, Dieu m'a dit : Ne vois rien,

BERANGER

A'.

Τὴν 16 Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1837 ὁ λόχηρος ὁ λαὸς τῶν Παρισίων πενθηφορῶν καὶ τεθλιμμένος συνώδευε νεκρόν τινα εἰς τὴν τελευταῖαν αὐτοῦ κατοικίαν. Ἐν τῇ ἐπικηδείᾳ ἐκείνῃ συνοδίᾳ δὲν παρῆσαν μεγαλοπρεπεῖς στρατιωτικοὶ παρατάξεις, τὸ φέρετρον δὲν περιεκύλοιν στρατάρχαι καὶ πρίγκηπες καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ νεκροῦ οὐδαμοῦ ἐβάρυνε τὸ παράσημον, ἀλλά στον σύμβολον πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς δουλοφροσύνης καὶ ποταπότητος, ἀλλὰ τὸ πένθος, ἀντανάκλασις τῶν αἰσθημάτων καὶ

[ΠΑΡΘΕΝΩΝ—ΕΤΟΣ Α']

τῶν παθήσεων καρδίας εὑγενοῦς καὶ μεγαλόφρονος, ἐφχίνετο ἀποτετυπωμένον ἀληθὲς καὶ ἀνεπίπλαστον ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τοῦ ἀπείρου ἐκείνου λαοῦ τοῦ παρακολουθούντος τὸν ἀποδημήσαντα.

Δεν ἦτο οὗτος ἡγεμών τις, χύτοιράτωρ ἢ Βασιλεὺς· καὶ ὅμως οὐδέποτε εἰς οὐδενὸς ἄρακτος λαῶν κηδείαν τοιαύτην εἶχεν ἀποδοθῆ τιμῇ· δὲν ἦτο στρατάρχης, δρέψης ἀδόξους δάζονας εἰς τὸ πεδίον τῶν ἐμφυλίων ἀγώνων, μαχόμενος ὅτε μὲν κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῶν συμπολιτῶν του, ὅτε δὲ κατὰ τῶν δικαίων ἄλλων λαῶν, δὲν ἦτο τις τῶν ὑπουργῶν, ὃν μόνον ἀξίας προσὸν εἶναι ἢ ταπείνωσις καὶ ὑποταγὴ εἰς τὰς ὀρέζεις αὐθέντου, οὐδὲ τις ἄλλος πολυτάλαντος μεγιστὰν ἢ εὐπατρίδης τῆς μεγαλοπόλεως τῶν Παρισίων.

Ητο εἰς ἀπλοῦς πολίτης — ὁ Βερνζέρος.

Βρέφος δὲν ἐλικνίσθη εἰς περιλαμπή καὶ

χρυσότευκτα λίκνα ὑπὸ τίτθης προσεγούστος μὴ διαταράξῃ τὸν γαλήνιον αὐτοῦ θρεφικὸν ὑπνον, διότι ἐκέπτητο τὸ ἀληθῆς εὐγενὲς καὶ ἐπίζηλον προσὸν, δι' αὗτοῦ διεκρίθησαν πάντες οἱ μεγάλοι τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργέται—τὴν πενίσαν, ἡτις ὑπῆρξεν ἀείποτε τὸ ἀτίμητον χωνευτήριον τῆς μεγαλοφυῖας, ἀληθῆς λυδίας λίθος τῆς δόξης, ἐφ' ἣ ἐδοκιμάσθησαν οἱ ἔνδοξοι μαχηταὶ τῶν διανοητικῶν ἀγώνων τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἄσημος καὶ πτωχὸς, υἱὸς ράπτου, ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ἡτοῦ ἡ ἐποχὴ ἐκείνη τῶν ἐλπίδων, καθ' ἣν ἐν παραβύστῳ ἔτι ἀλλ' ἀκαμάτως καὶ διὰ κινδύνων εἰργάζοντο ἐν Γαλλίᾳ οἱ σκαπανεῖς τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ παρελθόντος πρὸς ἀνακαίνισιν τοῦ ἐπιθάνατον δίζοντος ὅσμὴν παλαιοῦ κόσμου· ὑπολανθάνουσαν ἀλλὰ ζωηρὰ καὶ δροσοβόλος διέπνεεν ἀνὰ τὰ στήθη ἡ πνοὴ τῆς ἀνηθώστης ἐλευθερίας, μυστηριώδεις καὶ θεσπιαδοὶ ἀρμονίαι, προφήτεις ἐλπίδων καὶ δόξης, ἀντήχουν κατὰ πρώτον ἦδη εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν παραδέξων ἐκείνων στροφῶν καὶ τῶν ἀκαταλήπτων ἐκείνων Ὁρθικῶν ὕμνων μία ἦτο ἡ ἐπωδός, ἥπος φοβερὸν καὶ κεραύνειον.—Ἐγρηγορεῖτε.

Ἀληθῶς ἤρετο ἐγρηγορῶν τότε ὁ κάσμος, ἀρυπνιζόμενος ἀπὸ τοῦ προαιωνίου ὑπνου του· τὸ πνεῦμα τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως μετὰ βίᾳς καὶ μόλις δεήνοιγε τοὺς διανοητικοὺς δρθαλμοὺς τοῦ ἀνθρώπου, ἀτυχοῦς τῶν δικαίων αὐτοῦ Ἐπιμενίδου, ὅστις, ἐξεγερθεὶς τὸ πρώτον ἐν Γαλλίᾳ, κατενόησεν ὅτι ἦτο ἄνωθεν ἐντεταλμένος πρώτος νὰ θραύσῃ τὰ πιέζοντα αὐτὸν δεσμὰ τῆς γῆθικῆς δουλείας καὶ καταπτώσεως· ἦτο παιδίον τότε ἔτι ὁ Βερανζέρος, εἶδεν, ἀγνοῶν καὶ οὔτος τοὺς λόγους, τὴν καταστροφὴν τῆς Βαστίλλης, τοῦ δεσμωτηρίου τούτου τῶν ἐλευθεριῶν καὶ συνειδήσεων τῆς μεσαιωνικῆς Γαλλίας, ἐπὶ τῆς ὑπερνεφοῦς τῆς ὅποιας πυρᾶς ἐσελάγιζον τὰ ἀποτρόπαια ἐγκλήματα τοῦ μεσαιώνος, ἐνῷ ἀπὸ τῆς τέφρας ἀνεγεννᾶτο ἡ ἐλευθερία θεοειδῆς καὶ θεσπεσία· ἡσθίανθη ἀμυδρῶς διεσδύοσσας εἰς τὴν ἀ-

παλὴν αὔτοῦ καρδίαν τὰς δμιοτίας τοῦ Μιραζώ, τοῦ Βερνιώ καὶ τοῦ Δακτῶνος, ἡκουσες μετὰ παιδικοῦ ἐνθουσιασμοῦ τὰ ἄθλα τῶν μεγάλων ἡρώων τῆς στρατιωτικῆς ἐποποιίας τῆς Γαλλίας, τῆς ὅποιας τὸ τελευταῖον ἀσμα ἐκαλεῖτο Βατερλώ, καὶ αἱ ἐντυπώσεις ἐκεῖναι τῆς πρώτης ἡλικίας διέμειναν ἀνεξίτηλοι· κατὰ τὸ μακρὸν τοῦ βίου αὐτοῦ διάστημα καὶ ἔψυχλεν αὐτὰς κατόπιν ἐνθουσιῶν καὶ οἰστρηλατούμενος ὁ ποιητὴς τοῦ λαοῦ, διάτι ὁ λαὸς ἦτο ἡ μούσα του, προσφιλής καὶ πιστὴ ἐξωμένη εἰς τοὺς ἀληθῶς ἀγαπῶντας αὐτὴν, εἰς τοὺς μὴ καπηλευομένους τὴν εὔνοιαν αὐτῆς χάριν καταισχύντου μικροδοξίας καὶ ἴδιοτε λείας.

Οἱ λαὸς ἦσαν τὰ ἄσματά του καὶ τὰ ἄσματα ἦσαν διὰ τοῦ βίου του, βίος παρελθὼν ἐν ἀγνείᾳ καὶ χαρμονῇ, ὃς παρέρχεται δικελαρύζων ρύαξ ὑπὸ τὴν εὐφρόσυνον σκιὰν τῶν λειψώνων, ἐπιγκρίτως μιγνυμένου τοῦ ἐρωτύλου αὐτοῦ κελαδήματος μὲ τὰ ἄσματα τῆς ἀηδόνος καὶ τοῦ κορυδαλοῦ. Δὲν σκοπούμενον ἡ ἀναζητήσωμεν τὰς ἀρχὰς τοῦ βίου τούτου εἰς τοὺς βιογράφους αὐτοῦ, διέτι αὐτὸς ὁ ποιητὴς, ψάλτης περιπαθῆς καὶ ἐπίγαρες, θέλει διηγηθῆ τὸν βίον αὐτοῦ δι' ἀφελοῦς καὶ πρωτοτύπου λυρικῆς χάριτος καὶ ἀφελείας.

B.

Ἐν τοῖς πολυταλάντοις καὶ παναθηναϊκοῖς Παρισίοις, τὸ χριστιανικὸν ἔτος 1780, ἐγγὺς δάπτου, τοῦ πτωχοῦ καὶ γνωστοῦ πάππου μου, μάθετε τί συνέβη εἰς ἐμὲ ἀρτιγενῆ ἔτι δύτε. Οὐδὲν προεμήνυεν Ὁρφέως δόξαν εἰς τὰ λίκνον μου στείρον ἀνθέων· ἀλλ' ὁ πάππος μου, σπεύδων ἡμέραν τινὰ πρὸς ἐμὲ κλαίοντα, μὲ εὑρίσκει εἰς τὰς ἀγκάλας νύμφης, καὶ ἡ νύμφη ἐκεῖνη διὰ χαριεσσῶν ἐπωδῶν κατεπράῦνε τὴν κραυγὴν τῶν πρώτων θλίψεών μου.

Οἱ ἀγαθὸι γέρων ἐρωτᾷ τὴν ἀνήσυχον ψυχήν: «Οποία τύχη προωρίσθη διὰ τὸ τέκνον τοῦτο;» ἐκείνη ἀποκρίνεται: «Ἴδε «αὐτὴν εἰς τὴν δάκρυδον μου: ὑπηρέτης ξε-

«νοδοχείου, τυπογράφος καὶ γραφεύς· κερκυνὸς προστίθεται εἰς τὰ προμηνύματά μου· ὁ οὐρανὸς σου σῆμαννυται, μέλλει νὰ ἀπολεσθῇ, ἀλλ’ ὁ Θεὸς ἐποπτεύει αὐτὸν καὶ τὸ πτηνὸν ἀνακαίνισθὲν, ἐν ψαλμῷ ἀφίπταται· ὅπως παλαιόη καὶ ἄλλων τρικυμιῶν·» καὶ ἡ νύμφη ἔκεινη διὰ χριεσσῶν ἐπωδῶν κατεπράλυνε τὴν κραυγὴν τῶν πρώτων θλίψεών μου»....

Οὐχ, δὲν ἦτο ψευδής προφῆταις ἡ νύμφη ἔκεινη, ἦτο ἡ Μοῦσα, ἥτις ἔσκεπτε τὸ βρεφικὸν λίκνον τοῦ ἐν σπαργάνοις Ὁρφέως, ἥτις ἔσκεπτε καὶ ἐπαρηγόρει αὐτὸν κατὰ τῶν θλίψεών του καθ’ ὅλον τὸ διάστημα τοῦ βίου του· ἦτο ἡ Μοῦσα, ἥτις ἐν συμπαθείᾳ καὶ ἔρωτι ἤσπαζετο αὐτὸν, περιπαθῶς προσφωνοῦσα· — Ποιητὰ, λάβε τὴν λύραν σου.

Τότε παιδίον εἰσέτι ὁ Βερανζέρος, ὅτε ἐν ἡμέρᾳ τινὶ τρικυμίᾳς ἡ θεία αὔτοῦ, εὐσεβής καὶ ἀγαθὴ γυνὴ ἔξιλέου τὸ θεῖον, σπένδουσα τὸν οἶκον δι’ ἡγιασμένου ὑδατος· τὸ μικρὸν παιδίον καθήμενον παρὰ τὸν οὐδὸν τῆς θύρας ἐθεώρει μετ’ ἀπορίας τὸν ἀστράπτοντα οὐρανὸν, ὅπως ὁ Σχίληρος κατὰ τὰς θυελλώδεις ἡμέρας ἀνήργετο εἰς τὰς κορυφὰς τῶν δρυῶν, κατοπτεύων τὸν Θεὸν κατεργαζόμενον τοὺς κεραυνούς του, καὶ ίσως ἐψιθύριζε καθ’ ἐκυτὸν τὰς ἀσεβεῖς στροφὰς τοῦ φρυγάτος τοῦ «Ἀγαθοῦ Θεοῦ», ὅτε κεραυνὸς ἐνσκήψας ἀνέτρεψε τὸ ἀσεβῆς καὶ φιλοσκάμψον παιδίον· οὕτως ἐπληροῦτο ἡ προφητεία τῆς μάντιδος· ἡ νύμφη δὲν ἐψεύδετο.

Δεκατετρακοτῆς ὁ Βερανζέρος εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τυπογράφου· «παρ’ αὐτῷ, λέγε· ὁ ποιητὴς αὐτοῖς ιγραφούμενος, ἐξηκάθιθην κατὰ πρῶτον· μὴ κατορθώσας νὰ μάθω τὴν ὄρθιογραφίαν, ἡγάπησα τὴν ποιητὴν καὶ ἔλαβον μαθήματα στιχουργίας παρ’ αὐτοῦ, διορθώντος τὰ πρῶτα ποιητικὰ δοκίμιά μου.»

Αλλ’ ἔκεινος ἐπτερύγιεν· ἡ φυντασία αὐτοῦ ἀδυνατοῦσα γὰρ διατελῆ καθειργμένη ἐντὸς τοῦ στενοῦ κλωνοῦ ἐνὸς τυπογραφείου, κατεξανέστη· ἦτο ἀνίκανος ὁ ἐπιχαρις καὶ ἡδυπαθής ποιητὴς νὰ ἐνδιατρίσῃ ἀσνάως περὶ τὴν ἀτερπή καὶ πεζήν οἰονεὶ στρατιωτικὴν παράταξιν τῶν στοιχίων

τοῦ ἀλφαριθμοῦ καὶ ἀπεχώρησε τοῦ τυπογραφικοῦ καταστήματος, προκρένας τοῦ ὄλιγου πενιχροῦ ἔρτου τὴν φύσιν καὶ τὰς καλλονὰς αὐτῆς προετίμησε τὸν γλυκὺν θόρυβον τὸν ἀπὸ τοῦ ἄσματος τῶν ἀηδόνων ἀντὶ τοῦ μονοτόνου κτύπου τῶν πιεστηρίων τοῦ τυπογραφείου... Ἀφρων, ἀφρων καὶ αἰωνίως ἡδῶσα ποίησις, θεότης τῶν εὔγενῶν καρδιῶν, ἀλλὰ τῶν ἀπειρῶν τῶν ἐγωΐστικῶν τάσεων κοινωνίας ἀποπνεούσης ὑλισμὸν, κοινωνίας δεσποζομένης ὑπὸ τοῦ δισταγμοῦ καὶ τῆς ἀπογοντεύσεως! Ἀφρων ποιητικὴ νεότης, πατισθεῖσα ἀπαξ μὲ τὸ ἐπώδυνον δηλητήριον πόθων ὑπερανθρώπων, ἐνθέων ῥεμβασμῶν καὶ ἴδιατύπων! Πόσκι ποιητικαὶ καρδίαι μὲ τὸ ἡμιάνοιγμα τοῦ πρώτου αὐτῶν ἔχρος ἐφυλαρρότσαν καὶ ἐμαράνθησαν ὑπὸ τὴν παγκτώδη πνοὴν τῆς ἀδιαφορίας! Τοιαῦτα πάλαι ποτὲ ἡσθάνετο ὁ Σχίληρος, ὅταν ἐψιλήστη τὸν μῆθον τῆς Διαγομῆς τῆς γῆς ὑπὸ τοῦ Διός καὶ ἐθρήνει τὴν μοῖραν τοῦ ποιητοῦ, ἀποκλήρου τοῦ καινωνικοῦ κόσμου, μόνον δὲ δώρημα τυχόντος παρὰ τοῦ Ὁλυμπίου πατρὸς τῆς ἐν τοῖς θελγήτροις τοῦ οὐρανίου φωτός λήθηρ τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν. Δέος πράγματα μόνον εἰσὶν ἀνηγκαῖα διὰ τὸν ποιητὴν, ἔλεγεν δὲ ἀθλιός· «Ὕγιεινος Μορὼ, φίλινων ἡδη καὶ κατεβεβλημένος ὑπὸ τῆς δυστυγίας: — Φίλημα καὶ ἀρτος. Ταλαιπωρε! Τις ἔδωκεν εἰς σὲ ἀρτού· ἐν τῷ βραχεῖ ἀλλὰ πολυωδένῳ δικαστήματι τοῦ βίου σου, τίς σὲ ἀπεζημίωσε διὰ τὰ ἄσματά σου ἐν ἐποχῇ, καθ’ ἓν ἐταῖροι ἀοιδοί, σειρῆνες πολυμήχανοι διαφορᾶς καὶ ἐξουδενώσεως, κατέφθειραν καὶ ἐδηλητηρίασαν τὴν σύγγρονον κοινωνίαν;...

Τότε κατὰ τὴν ἐποχὴν ἔκεινην τοῦ τρελλοῦ καὶ ἀφρόντιδος βίου του εἰς τινα γωνίαν τοῦ ἀνθοστεφοῦς λεπτῶν τῆς νεότητός του ἐδρεψεν ἐν ἀνθοῖς· ἦτο ἡ Διζέττα· περιστέρα καὶ ἀδελφὴ τῆς Γλυκέρας τοῦ Μενάνδρου καὶ τῆς Λυδίας τοῦ Ὁρκτίου, εὐφυὴς καὶ χαρίεσσα ως τις Ηραίσινή Λαρέττα, ἡγάπησε τὸν νέον ποιητὴν καὶ εἰς αὐτὸν μετέδωκεν ἀρθίτον τοῦ ἔρωτος τὴν πυράν, ἐμπνέουσα τὰ μελισταγῆ καὶ εὐφρόσυνα ἐκεῖνα ἄσματα, δι’ ὃν ἐξέφραζε τοὺς μυχίους αὐτοῦ πόθους ὁ νεαρὸς Ἐπικού-

ρειος. "Ητο ώραίκα ή Λιζέττα ή ἐρωμένη ποιητοῦ παρηλθον πολλὰ ἔτη, δτε γέρων ἥδη πλέον δ ποιητικὸς οὗτος. 'Ἐπικούρειος διέγραψε τὴν Μοῦσαν τῆς νεότητος αὐτοῦ διὰ τῆς εὐτραπέλου ταύτης ἐπιστολῆς, ἀπαντῶν πρός τινα φίλην του κατηγοροῦσαν τὴν ἐρωμένην τῆς νεότητος του ἐπὶ ἐλλείψει αἰδοῦς: « Ἡτο τόσον ἀγαθὴ κόρη, τόσον τρελλή, τόσον ώραία, καὶ διεῖλω ἐπίσης νὰ εἶπω τόσον τρυφερά! Καὶ πῶς! διότι αὕτη εἶχεν ἀνδρείκελόν τι, μόνον διὰ τὸ ἴματιοφυλάκιόν της προνοοῦν, ἀγκυρακτεῖτε κατ' αὐτῆς! Δὲν θὰ εἴχετε τὴν τόλμην, ἂν τὴν ἐβλέπετε τότε. Αλλως τε, αὕτη δὲν ἦθελε προτιμήσει νὰ ζητήσῃ ἀπὸ ἐμὲ δ, τι ἦτο ὑποχρεωμένη ν' ἀγοράσῃ ἀπὸ ἔτερον. Άλλὰ πῶς νὰ κάμω; ήμην τοσοῦτον πτωχός! "Ενεκκ τῆς ἐλαγχίστης διασκεδάσεως ἡναγκαζόμην ἐπὶ ὅκτω ἡμέρας νὰ ζῶ ἀπὸ ἀρτοζώμου, δν ἐγὼ αὐτὸς κατεσκεύαζον, ἀδικλείπτως στιχουργῶν καὶ μέλλουσαν δόξαν ἐλπίζων. Τοιαύτη ή εὔμειδὴς ἐκείνη ἐποχὴ τῆς ζωῆς μου, καὶ ἦν ἀνευ ὑποστηρίγματος, ἀνευ βεβαίου ἄρτου, ἀνευ μαθήσεως, ωνειροπόλουν μέλλον, μὴ λησμονῶν τὰς τέρψεις του παρόντος καὶ ἦν ἀναμιμνησκόμενος αἰσθάνομαι τοὺς ὀρθαλμοὺς ἀκουσίως δακρυγέοντας. "Ω! πόσον ώραία εἶναι ή νεότητες, ἀφοῦ τοσοῦτον θέλγητρον δύναται νὰ ἐπιγύνῃ ἐπὶ τοῦ γήρατος, τῆς ἀποκλήρου καὶ πτωχῆς ταύτης ἡλικίας! Μεταχειρίσθητε καλῶς, προσφιλῆς μου φίλη, τὸν ὑπολειπόμενον ὑμῖν βίον ἀγαπήσατε καὶ ἀγαπήθητε! "Εγγέρισα καλῶς τὴν ἥδονὴν ταύτην, ητις εἶναι ή μεγαλειτέρα τῆς ζωῆς! »

"Άλλὰ μετὰ τὴν ἥδονὴν ἐπέρχεται δ κόρος, μετὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν ή ἀναισθησία καὶ ή ἀπογοήτευσις· τῆς νόσου ταύτης ἥρξατο γιγνόμενος ἥδη θύμα δ ποιητῆς ἐστερεῖτο ἄρτου· τὰ δινειρά του δὲν ἐπραγματοποιοῦντο· ή Λιζέττα — ητο γυνὴ — τὸν ἐγκατέλιπε καὶ τὴν ἐγκατέλιπε καὶ ἐκείνος, δυσφορῶν διὰ τὴν οἰκτρὴν κατάστασιν, ἐν ἥδιετέλει. "Εμελλεν ἵσως ν' ἀποσθεσθῇ ή ποιητικὴ πυρά, ητις διεφλόγιζε τὰ εὐγενῆ ἐκείνα στήθη, ἐν οἷς ἀνέπαλλεν ή καρδία τῆς Γαλλίας καὶ ν' ἀποθάνῃ ἄγνωστος ἵσως

καὶ εἰς ἐκυτὸν ἀκόμη δ ποιητὴς τῆς Πέμπτης Μαΐου, τοῦ Θεοῦ τῷρ ἀγαθῶν ἀρθρῶπων καὶ τῆς παλαιᾶς σημαίας· ἀλλ' ή γνωστὴ ἥμεν προφῆτις δὲν ἐψεύδετο· δ ἀγαθὸς Θεὸς κατώπτευε καὶ ἐπροστάτευε τὸ πτηνὸν καὶ μίχ εὐγενῆς καὶ συμπαθούσα καρδία εὑρέθη, ὅπως προστατεύσῃ τὸν νέον μουσοπόλον — ο Λουκιανὸς Βοναπάρτης, ἀδελφὸς τοῦ τότε ὑπάτου τῆς Γαλλίας δημοκρατίας Ναπολέοντος Βοναπάρτου.

Γ'.

"Ο ποιητικὸς Ὀράτιος εῦρε τὸν Μαϊκήναν του, οὐχὶ Μαϊκήναν Αὐτοκρατορίας, προσπαθούσης διὰ τῆς ἐξυμνήσεως τῶν ἥδονῶν ν' ἀποκοιμίσῃ τὸν λαὸν καὶ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτὸν αἰσθήματα μαλακὰ καὶ ἀνάξια λαοῦ ἐλευθέρου, ἀλλὰ προστάτην ἀνακαλύψαντα ἐν τῷ νεαρῷ ποιητῇ τὰ σπέρματα ἀγλαοῦ μέλλοντος· ο Λουκιανὸς δὲν ἤπατήθη μολονότι ητο καὶ ἐκείνος συγγραφεὺς, ἐν τούτοις ἥγαπα καὶ ἐπροστάτευε, πρᾶγμα παράδοξον, τοὺς ὄμοτέχνους του· ητο πρὸς τούτοις γνήσιος δημοκρατικὸς, ἀπορρίψας, ως γνωστὸν, τὸν θρόνον τῆς Ηρτογαλλίας, δν δ ἀδελφὸς αὐτοῦ, αὐτοκράτωρ γενόμενος, προσήνεγκε, καὶ θν ἐποχὴν διεμοίραζε τὰ βασίλεια τῆς Εύρωπης εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς στρατιώτας του. Τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην εὐτυχίαν εὑρέσεως προστάτου νοήμονος καὶ οἰλομούσου διὰ τῶν ἔξης λόγων διηγεῖται αὐτὸς ἐ Βερανζέρος.

"Ἐν ἔτει 1803 στερούμενος πάσης βοηθίας, ἀπελπις, στιχουργῶν ἀσκόπως καὶ ἀτέλυως, ἀνευ παιδεύσεως καὶ συμβουλῶν, συνέλαβον τὴν ἰδέαν (καὶ πόσαι παρόμοιοι: ἰδέαι εὑρειναν ἀνευ ἀποτελέσματος!) συνέλαβον τὴν ἰδέαν νὰ θέσω ἐν φακέλλῳ τὰς ποιήσεις μου καὶ ν' ἀποστέλω αὐτὰς διὰ τοῦ ταχυδρομείου εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ πρωτού ὑπάτου, τὸν Κ. Λουκιανὸν Βοναπάρτην, ἥδη διάσημον ἐπὶ ἐξόχοις ῥητορικοῖς προτερήμασι καὶ ἐπὶ ἔρωτι τῶν τεχνῶν καὶ τῶν γραμμάτων. "Η ἐπιστολὴ μου ἀνταξία

νεαρᾶς δημοκρατικῆς κεφαλῆς, ἔφερε τὸν τύπον φιλοδοξίας πληγωθείσας μὲν πάντης ἀνάγκης τῆς εἰς προστάτην καταρρυγῆς. Πτωχὴς, ἄγνωστος, τοσάκις ἀποτυχών, δὲν ἡδυνάμην νὰ ἐλπίζω εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ δικαιίματός μου τούτου. Ἀλλὰ τὴν τρίτην ἡμέραν πρὸς ἀνέκφραστον χαράν μου ὁ Κ. Δουκικὸς μὲ καλεῖ παρ' αὐτῷ, συμμορφοῦται πρὸς τὴν θέσιν μου, ἣν ἀμέσως ἀνακουφίζει, μοὶ διμιλεῖ ὡς ποιητής καὶ μοὶ χορηγεῖ θάρρος καὶ συμβούλας. Δυστυχῶς ἦναγκάσθη ν' ἀπομακρυγθῆ τῆς Γαλλίας. Ἐσκεπτόμην ἐμαυτὸν λησμονηθέντα, ὅπότε λαμβάνω ἐκ τῆς Ρώμης πληρεξούσιον ἔγγραφον, ὅπως πληρωθῶ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ Ἰνστιτούτου, τοῦ δποίου ὁ Κ. Δουκικὸς ἀπετέλει μέρος, συνωδευμένην δι' ἐπιστολῆς, ἣν πολυτίμως διετέρητα καὶ ἐν ᾧ μοὶ ἔλεγε:

«Σᾶς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὴν τοῦ Ἰνστιτούτου μισθοδοσίαν μου καὶ δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ἐν ἑξακολουθίσητε νὰ καλλιεργῆτε τὸ προτέρημά σας, θέλετε καταστῆ μίαν ἡμέραν ἐν τῷ ἐγκαλλωπισμάτων τοῦ ἡμετέρου Παρνασσοῦ. Ἐπιμελήθητε πρὸ πάντων τὴν εὐγένειαν τοῦ ρυθμοῦ καὶ μὴ παύσητε νὰ ἥσθε τολμηρός, ἀλλ' ἔστε κανονικὸς ἀείποτε.»

Τοιαύτην εὐγενῆ προστασίαν παρέσχε τότε τῷ Βερανζέρῳ ὁ Δουκικὸς Βοναπάρτης· ὁ εὐγενῆς ποιητής ἔνθους καὶ εὐγνωμονῶν ἐπὶ τῇ ἀνελπίστων εὐεργεσίᾳ, ἥθελησε δημοσίως νὰ διακηρύξῃ τὰ εὐγνωμονά αὐτοῦ αἰσθήματα· ἀλλ' ἡ λογοκρισία ἀντέστη εἰς τοῦτο· ὡς γνωστὸν ὁ Δουκικὸς, δυσαρεστηθεὶς πρὸς τὸν ὑπατον ἀδελφόν του διὰ τὰ δημοκρατικὰ αὐτοῦ φρονήματα, εἶχεν ἀναχωρήσει εἰς Ρώμην.

Καί περ εὐεργετηθεὶς ὑφ' ἐνὸς τῶν μελῶν τῆς Ναπολεοντείου οἰκογενείας ὁ Βερανζέρος, οὐδὲ τὸ περάπαν ἥλιοιώσε τὰ πολιτικὰ αὐτοῦ φρονήματα, καὶ τὰς πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα συμπαθείας αὐτοῦ τότε μόνον ἐξεδήλωσεν, ὅτε ὁ γίγας οὗτος τοῦ αἰῶνος πεσὼν ἐν Βατερλώ, ἔφευγεν αἰγμάτωτος τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τῶν ἀζένων βραχῶν τῆς ἀγίας Ελένης. Ἀληθῶς ὁ Βερανζέρος ὑπῆρξεν ὑμνωδὸς τοῦ καταβληθέντος κολοσσοῦ, καὶ εἰς τὰ ἄσματα αὐτοῦ ἔψαλ-

λε τὴν δόξαν τοῦ Ναπολέοντος, ἀφελῶς καὶ ὑπολαχνθάνων παραβάλλων τὴν ἐλεεινὴν συικρότητα τῶν τότε δεσποζόντων τῆς Γαλλίας Βουρβώνων πρὸς τὸ ἐνδοξόν μεγαλεῖον τοῦ Αὐτοκράτορος, διστις ἐθεωρεῖτο δ ἀντιπρόσωπος τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ. Ἡτο ἔνθους τοῦ Ναπολέοντος λάτρις, οὐχὶ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ τοῦ νικητοῦ τῶν μεγάλων ἐκείνων μαχῶν, τοῦ δεσμῶτου τῆς Ἀγίας Ελένης. «Ο ἐνθουσιώδης καὶ ἐπίμονος θαυμασμός μου, λέγει δι ποιητής, ὑπὲρ τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Αὐτοκράτορος, πᾶν ὅ,τι ἐνέπνεεν εἰδωλολατρείαν εἰς τὸν λαὸν, διστις ἀείποτε ἔβλεπεν ἐν αὐτῷ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς νικηφόρου ισότητος· δι θαυμασμός ἐκεῖνος, ἡ εἰδωλολατρεία ἐκείνη, ἡτις ἔμελλε μίαν ἡμέραν νὰ καταστῇ τὸ εὐγενέστερον ἀντικείμενον τῶν ἀσμάτων μου, οὐδαμῶς μὲν ἀπετύφλωσαν ὡς πρὸς τὸν δεσποτισμὸν τοῦ Αὐτοκράτορος.»

Οἶα μαθήματα ἡθικῆς καὶ πολιτικῆς συμπεριφορᾶς καὶ χρηστότητος διὰ τοὺς κλεινοὺς δημοκρατικοὺς τοῦ 1793, διὰ τοὺς θιασώτας ἐκείνους τῆς ισότητος, τοὺς ἀνακηρύξαντας μόνον ἀλλὰ μηδέποτε ἐπιδιώξαντας τὴν πραγματοποίησιν τῆς μεγάλης ἐκείνης ἀρχῆς τῶν Δικαιωμάτων τοῦ ἀρθρώπου, οἵτινες κατόπιν πρὸς θρίαμβον τῶν εὐγενῶν αὐτῶν ἀρχῶν ἐγένοντο δοῦκες καὶ κόμητες τῆς αὐτοκρατορίας, οἱ πάλαι ἑξαλλοι δημοκρατικοί, οἱ ἀπολογηταὶ καὶ ρήτορες τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου! Οἶον μάθημα τιμῆς διὰ τοὺς εὐγενεῖς Βρούτους πάντων τῶν ἐθνῶν, οἵτινες πολιτικοί Πρωτεῖς ἀπὸ σφόδρα φιλελευθέρων αἰχνῆς μεταβάλλονται εἰς συντηρητικούς καὶ νομιμόφρονας πολίτας, διότε εὐάρεστος κνίσσα τιμῶν καὶ ἀξιωμάτων ἀπὸ ἀνακτορικῶν μαγιστρεῶν προσπνέουσα, θωπεύει καὶ γαλβανίζει εὐπαθεῖς αἰσθήσεις, διποδουλεῦσα καὶ οἰονεὶ γοητεύουσα τὴν ἀπτωτὸν ἀνεξαρτησίαν διὰ μαγικῶν φίλτρων καὶ ἀλλων Κιρκείων δελεασμάτων! Καὶ διμοις οἱ τοιοῦτοι λέγονται πρακτικοὶ ἀνθρώποι καὶ τιμῶνται καὶ προσαγορεύονται εὑμενῶς ὑπὲρ πάσης αὐτοκαλουμένης σώφρονος κοινωνίας, ἀδιάφοροι διὸ οἱ ἐκλεκτοὶ οὗτοι τοῦ κοινωνικοῦ συρρετοῦ κατέ-

ψθειραν καὶ ἐδηλητηρίασκν πᾶσαν εὐγενῆ
ἰδέαν, ἀν ἐπόμπευσαν τὰς ἀργὰς ἔκείνας,
ὑπὲρ ὧν χθες ἔτι ἐν ἴδρωτι καὶ φωνασκίᾳ
συηγόρουν, ἀδιάφορον ἀν ἐκ τῆς ἐνόχου
ταύτης συμπεριφορᾶς των ἡ πατρὶς περιέ-
στη εἰς τὸ χεῖλος τῆς παρακυῆς καὶ τῆς
ἔξουδενώσεως. Σὺ δέ με, πτωχὴ ἀσματο-
ποιέ! ὅστις δὲν ἔγνωριζε νὰ ἥσκε πρακτι-
κὸς ἀνθρωπος, ζῶν μὲν ὑπὸ τὴν εὐδαιμονικήν
ἀπογῆν τῶν πολιτικῶν ἀργίων καὶ κατα-
τεταγμένος μόνον εἰς τὰς τάξεις τῶν προ-
μάχων τῆς πατρίδος σου ἀπλοῦς μαχητῆς
τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἀπέθνησκες
σχεδὸν ἐστερημένος τοῦ ἐπισυσίου ἄρτου,
ἐνῷ ἡ ἐκφοράς σου ἐτελεῖτο διὰ δημοσίου
δεκπάντης, εἴρων καὶ πικρὰ ἀνταυοιδή, τὴν
ἐνιστεῖται ποδοβίδεις εἰς τοὺς εὐγενῶς
καὶ ἀκερδῶς ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνισαμένους!...

Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη ἀντίληψις καὶ
προστασία τοῦ Δουκικοῦ Βοναπάρτου ἔξη-
γειραν τὸν νέον ποιητὴν ἐν ἀθλιότητι τέως
καὶ πενίᾳ διατελοῦντα· ὁ ἐραστὴς τῆς Λι-
ζέττας δὲν ἐπένετο πλέον· καὶ ἡδη ἡ Μού-
σα αὔτοῦ φριδρὰ καὶ χαρίσσοκ, ἔρωτας μό-
νον ψάλλουσα, ἀντλίσκετο εἰς περιπαθῆ
ἀσματα, καὶ ἡδη ὁ Βερανζέρος εῦθυμος καὶ
λυσιμέριμνος ὅλος παρεδίδετο εἰς τὴν θεό-
τητα τῶν ὀνείρων του, ψάλλων τὰς καλ-
λονὰς τῆς φύσεως καὶ τὰς ἥδονάς του ἔρω-
τος, ἀρσκής ὡς ὁ Ἀνακρέων, πυρώδης ὡς
ὁ Ὁράτιος· ἡ Γαλλίκ τότε λησμονήσασα
έκατὴν ὑπὸ τὴν Μοναρχίαν τοῦ 1815 ἐμε-
θύσκετο ἐξ ἥδονᾶς, ἡ νεότης ἔκείνη, ἡτις
δλλοτε ἐπέτεια ὑπὸ τὴν νικητήριον σημαίαν
τοῦ δεποῦ τοῦ Μαρέγγου, κατάπονος ἐλη-
σμόνει τὴν δόξαν, παραδοθεῖσα εἰς τὸν
οἶνον, εἰς τὸν ἔρωτα καὶ εἰς τὰς ἥδονάς·
καὶ ὁ Βερανζέρος, τὴν τῶν κοινῶν αἰσθη-
μάτων, ἔξηντλεῖτο ἐπὶ ματαίῳ ψάλλων
τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς πόθους Ἐπικουρείου
νεότητος. Ἔρως καὶ οἶνος, ἀπόλαυσις καὶ
ἥδονή, ἵδον ἡ προσώπη τῆς νεότητος,
ὅποτε οὐδὲν εὐγενές καὶ ἀρρενωπὸν αἰσθημα
ἀναπάλλεται εἰς τὰ στήθη αὐτῆς, διότε
καὶ αὐτὸς τὸ αἷμα νωγελές καὶ ὑπόθερμον
σφριγῇ εἰς τὰς φλέβας. Ὅτε ἡ πατρὶς, ἡ
ἐλευθερία εἶναι κανά καὶ κοῦφα ἀγόρυχτα
διὰ τὸν λαὸν, τότε διὰ τὸν ψάλτην, τὸν
τηκόρενον καὶ θρηνοῦντα διὰ τὴν τοιεύ-

την ἡθικὴν κατάπτωσιν τὸ μόνον ἀντιφάρ-
μακον εἶναι· ἡ ἥδονή καὶ ὁ ἔρωτος, τότε ὁ
Ἀνακρέων λησμονεῖ τὰς Ολιψίες του εἰς
τὰς ἀγνάλικες τοῦ Βαθύλου, τότε ὁ Ὁρά-
τιος εύρισκε τὴν τέρψιν εἰς τῆς καλῆς Λυ-
δίας τὰ ἀπαλὰ καὶ φιλέρωτα στήθη.

Συγχρόνως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἔκείνην ἐν
Γαλλίᾳ ἤρξατο διαπνέον πνεῦμα Μούσου,
ἡ δὲ ποίησις ἀνακαινίζομένη, καὶ ἰδίως
κατὰ τὰ τέλη τῆς δευτέρας καὶ τὰς ἀρχὰς
τῆς τρίτης δεκαετηρίδος τοῦ παρόντος
αἰώνος· ὑπὸ τὴν γονητευτικὴν ἐπιρροὴν τῶν
ἀναμνήσεων τῆς ἐν Ἰταλίᾳ διαχρονῆς αὐτοῦ
ἢ Δακυρτίνος, ὡς ὁ ἔρωτευμένος ἔκεινος
ψάλτης τῆς Βωκλούστης, ἐδημοσίευεν ἡδη
τὰς πρώτας αὐτοῦ Ποιητικὰς *Melètac*,
ποιήσεις θαυμασίεσσας ὑπὸ τῆς ἐποχῆς
ἔκεινης, ἔξαλλον ἀληθῶς καὶ ἰδεῶδες πτε-
ρύγισμα ψυχῆς πρὸς τὰς μαγικὰς χώρας
τοῦ δραίου καὶ τῆς ποιήσεως· ἡ ποίησις
ἔκεινη, Ἱταλικὴ ὄλως, μαγευτικὴ ὡς αἱ
ἀκταὶ τῆς Παρθενόπης, περίλυπος ὡς ἡ
αἰολικὴ κιθάρα τῶν παλαιῶν ἐρειπίων,
κατευάγευσε τὴν Γαλλίαν καὶ ἡ νεότης
αὐτῆς, ἡ διάδοχος τῆς θορυβώδους καὶ ἐπα-
νατατικῆς νεότητος τῆς Γαλλικῆς δημοκρα-
τίας, τρυφερωτέρα καὶ ἔρωτικωτέρα ἐλησ-
μόνει τοὺς κομματικοὺς σάλους ἀπέναντι
τῶν ἡμέρων καὶ ἔρεύθμων τόνων τῆς Αι-
μηρης, τοῦ θρήσκοντος ποιητοῦ, των ἀστέ-
ρων καὶ τοῦ Ἑσταυρωμένου. Ὁ Βίκτωρ
Οὐγγῆ — τὸ ὑψίουν παιδίον — ἀνατέλ-
λων μαλλίον ἡ μεσουρχανή τότε, ἔγραψε
τὰς πρώτας φύσις του, εύοιων προκανά-
κρουσμά τῶν *Araτολικῶν* *Ἄσμάτων* καὶ
τῶν *Φύλων* τοῦ Φθιγοπάρου· ὁ ἐλεγεια-
κῆς ποιητῆς Καζιμίρος Δελαζήν ἔψαλλε τὰ
Μεσογριακὰ, παθητικὰς ποιήσεις θρηνούσας
ἢ ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν Ἑλλάδα· καὶ ἡ Γαλ-
λίκ, ἡτις θυμηδῆς καὶ ποιητικὴ ἀνεγένω-
σις τὰς ποιήσεις τῶν νέων αὐτῆς ποιητῶν,
ἔγκαττακιπούσα τὴν τετριμμένην καὶ ψυ-
χρὰν παλαιὰν σχολὴν τῶν ἀδιακόπων μι-
μήσεων τῶν κλασικῶν, ἐνθουσιωδεστέρα
ἀνεγίνωσκε τὰ πατριωτικὰ ἀσματα τοῦ
Βερανζέρου, ὃστις φιλόπατρις ἡδη καὶ φι-
λελεύθερος δὲν ἔψαλλε μόνον τῆς Λιζέττας
τοὺς ἔρωτας, αὐδὸν ἔθιε μόνον εἰς τὸν υἱὸν
τῆς Σεμέλης· ἡ Μούσα αὐτοῦ ἔξεγειρο-

μένη ἦδη μετά τοῦ δημοσίου φρενήματος ἔψαλλε τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ, ἔψαλλε τοὺς πόθους, οἵτινες τότε ἤρξαντο διακυμανόμενοι εἰς τὰ στήθη τῶν τέκνων τῆς Γαλλίας· τὰ ἄσματά του ἦσαν ἀμύματα, ἐμμελεῖς καὶ ἐναρμόνιοι· Τυρταῖοι φύλαγγοι, διὰ τοῦτο καὶ ἀπεστήθισεν αὐτὰ ὀλόκληρος ἡ Γαλλία. Ἡ ποίησις αὐτοῦ καίτοι ἀφελῆς, ἀφίπταται πολλάκις μέχρι τοῦ βύου τοῦ ὕμνου· ποίησις ἀγνή καὶ διαυγῆς ὡς ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ ποίησις· δὲν εἶναι αὕτη ὡς ἡ ἐκλελυμένη, καὶ ράθυμος ποίησις τοῦ Λαμπρτίνου· εἶναι τοσοῦτον αὐτῆς διάφορος, ὅσον ἡ Ἐλβίρα, φεμ.ώδης καὶ μελαγχολικὴ Γαλάτις ίέρεια τῶν παλαιῶν χρόνων, παραβαλλομένη πρὸς Δασίδα τῆς Παρισινῆς κοινωνίας, ὅποις ἦτο ἡ Λιζέττα· δὲν εἶναι ἡ ὑψηλὴ καὶ ἴδιόρρυθμος ἀλλ' ἐνιαχοῦ σκοτεινὴ καὶ νεφελώδης ποίησις τοῦ ποιητοῦ τῶν Ἀνατολικῶν ἄσμάτων· ὁ Βερανζέρος οὐδαμῶς ἐξήνεγκε τοὺς επαρκεῖαρδίους στόνους τῆς Μούσης τοῦ Ἀλφρέδου Μυσσέ· εἶναι ἀληθής Γαλλικὴ ποίησις, ὅποιαν ἐνόησεν αὐτὴν καὶ ἔψαλεν ὅλος ἡ Γαλλικὸς λαός, ἐλευθέρα καὶ φιλόπατρις, ἀποπνέουσα ὀλόκληραν τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὸ πῦρ καρδίας ἐλευθέρας καὶ φιλοπάτριδος· ὁ Βερανζέρος παρεξέληπτος πρὸς τὸν Ἀνακρέοντα καὶ τὸν Ὁράτιον· οὐδεμία, οὐδὲ ἡ ἐλαχίστη ὑπάρχει συγγενεῖα τοῦ δημοκρατικοῦ ποιητοῦ πρὸς τὸν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Πολυκράτους ψάλλοντα· τὸν οἶνον καὶ τὸν ἔρωτα, οὐδαμῶς ὅμοιάζει οὗτος πρὸς τὸν ἀπελεύθερον Ῥωμαίον τοῦ Αὐγούστου, ταπεινῶς ἐξυμνοῦντα τὸν κύριόν του καὶ δι' ὧδην νωρχελείας καὶ ἥδονᾶς ἐκθηλύνοντα τοὺς ἀπογόνους τοῦ Βρούτου· εἶναι μάλλον Τυρταῖος, διλογγερῆς πρωτότυπος εἰς τὸ εἰδός του· καὶ τὰ ἄσματα αὐτοῦ εἶναι ἀδελφὰ τῆς Μασσαλιώτιδος, τοῦ πυρώδους πούτου καὶ αἰωνίου ὕμνου πάσης Ἐπαναστάσεως. «Ὕπὸ τὸν ἀπλούν τοῦ ἄσματοποιοῦ τίτλον, λέγει ὁ Σατωριάνδος, ἀνήρ τις κατέστη ὁ μέγιστος τῶν ποιητῶν τῆς Γαλλίας· διὰ πνεύματος ἐφαντίλου πρὸς τὸ τοῦ Λαφονταίνου καὶ τοῦ Ορατίου, ἔψαλεν, δσάκις ἥθέλησεν, ὅπως ἔγραψεν ὁ Τάκιτος.^v

Δ'.

— Ητερύγισον, προσφιλές καὶ εὐαίσθητον ἄσμα μου, τέκνον τρυφερὸν καὶ ὀνειροπόλον τῶν πόθων καὶ τῶν ρεμβασμῶν μου, πτερύγισον πρὸς χώρας ἀιδίου φωτὸς καὶ κάλλους· ἔξελθε ἀπὸ τὰ στήθη μου, τὰ ὄποια ἀθέρμαινες, ἐν οἷς ἀπὸ τοσούτου ἀνέπαλλες χρόνου, καὶ εἴτελθε εἰς τὰ στήθη ἐκεῖνα, τὰ δποῖα σὲ ἐννοοῦσι, τὰ ὄποια πάλλουσιν ὅταν πάλλης καὶ στενάζουσιν εἰς τοὺς ἀποκρύφους καὶ μυστηριώδεις στόνους σου· εἰπὲ εἰς ἐκείνους, οἵτινες σὲ αἰσθανθῆσιν, οἵτινες συγκινηθῶσιν ὑπὸ τῆς μελωδίας σου, δποῖας ἡσθάνετο ἐκστάσεις ἐκείνος, δστις σὲ ἐνεκυμόνει καὶ σὲ περιέθαλπεν εἰς τὰ στήθη του, καὶ ἐν διεγείρης ἐν ταλαρίδιαν αὐτῶν, ἀν διὰ τῆς γοντευτικῆς δύναμεώς σου καταρρεύσῃ ἐν δάκρυ ἐπὶ τὰς παρειάς των, ἡ τοιαύτη ἀνταμοιβὴ εἶναι ἡ μόνη, θν ἐπόθησεν ἡ ψυχὴ μου, ἐλάχιστον ἀντίδοτον τῶν ταλαιπωριῶν, αἵτινες μαραίνουσι τὴν καρδίαν μου...

Τίς ποιητὴς δημοσιεύων τὰ πρῶτα αὐτοῦ ἄσματα, τοιαῦτά τινα δὲν ὑπεψιλόρισεν ἔπη, αἰσθανόμενος ἐν ἐκυτῷ τοὺς τρυφεροὺς ἐκείνους παλμοὺς, τὰς ἀκατανοήτους συγχύσεις, οἵας αἰσθάνεται ἡ νέα παρθένος, αἰσθανομένη τὸν πρῶτον ἔρωτα, ἀλλὰ ἡμιαγνοῦσα εἰσέτι διὰ ποίας αἰτίας κατέχεται ὑπὸ τῶν παραδέξων ἐκείνων συγκινήσεων, αἵτινες πιέζουσι τὴν καρδίαν της; Εύδαιμων τότε ὁ ποιητὴς ἐκείνος, δστις Κήθελην ἀληθῆς διεγείρει τοιαῦτα, οἷα ἐπόθει, αἰσθήματα εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνηγνωστῶν του, τοῦ δποίου ἡ καρδία διὰ μυστηριώδους δεσμοῦ ἥθελε συγκοινωνήσει μὲ τὰς καρδίας ἐκείνων, εἰς οὓς ἀποκαλύπτει τοὺς ἐνδομέγχους αὐτοῦ πόθους, τὰ θέλγητα καὶ τὰς ἐκστάσεις τῆς ὑποκαίωστης καρδίας του· εἶναι ἡ Μούσα ἡ μυστηριώδης ἐκείνη καὶ ἔνθεος Βεατρίκη, ἡ ὁδηγοῦσσα τὸν ποιητὴν πρὸς τὰς φωτεινὰς χώρας τοῦ οὐρανοῦ, ὅπως ἐν αὐταῖς θερμανθῆ αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ αἰωνίου φωτὸς, διῶν μέλλει νὰ καταγάσῃ τὴν ἀνθρωπότητα, προσφέντων εἰς τὰς ἀκοὰς αὐτῆς τὰ φήματα, τὰ δποῖα ἡκροάσθη κατὰ τὴν ἐναέριον καὶ μυστηριώδη ὁδοιπορίαν του...

Τοιοῦτος ποιητής, οίον ἀνωτέρῳ ἐσκιγγάρχησα, εἶναι δὲ Βερανζέρος ποιητής του λαοῦ, δυνάμενος νὰ θέλῃ, νὰ συγχινήσῃ, νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ μυχιάτα τῆς καρδίας του ἀνθρώπου· δὲ τοιοῦτος ποιητής δύοις ζει μὲ τοὺς ποιητὰς τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἀνθρωπότητος, μὲ τοὺς Ἱεροὺς ἔκεινους μύστας, τοὺς ἀποκαλύπτοντας εἰς τὸν ἀνθρωπὸν καὶ ἐξυμνοῦντας ἐπὶ χρυσῆς λύρας τὰ μυστήρια του οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ἀντιγράφω ἐνταῦθα μίαν σελίδα του Sainte-Beuve, ώραίαν καὶ γλαφυράν σελίδα, ἐν τῇ θαυμασίως ἔξεικονίζει τοὺς θείους ἔκεινους ἀοιδοὺς, οἵτινες ἀείποτε ἀπὸ του Ὀρφέως καὶ του Μωϋσέως μέχρι τῶν ἀπωτάτων χρόνων τῆς ἀνθρωπότητος κατέθελξαν καὶ θέλουσι καταθέλγει τὸν ἀνθρωπὸν:

«Ὑπάρχει ἐν τῇ ἴστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος πρωτόγονός τις ἡλικία, καθ' ἣν οἱ ποιηταὶ ἔξησκησαν δημόσια καὶ Ἱερὰ καθήκοντα. Ἡ ποίησις τότε προφορικὴ, ζῶσα, φυσικὴ τὸ σχῆμα καὶ κυρίαρχος, ἔρεισμα καὶ περικάλυμμα τῶν πάντων, τῆς ἐπιστῆμης, τῆς ἴστορίας, τῆς θεοῦ, τῆς θρησκείας συνεῖχεν εἰς αὐτὰ τὰ ἐνδόμυχα τῆς ὑπάρξεως ἐκάστης φυλῆς, καὶ ἐμπεριελάμβανεν ἐν θαυμασίᾳ ἀλληλουχίᾳ ἥθη, ἄλλα, ἀναμνήσεις, τοὺς θείους καὶ τοὺς ἥρωας ἐνὸς ἔθνους. Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο διασιλεία του ἀσματος· τὸ πτερυγίζον πρὸς τὸ ἔκπληκτον οὖς ἄσμα, διαφεῦγον ἀπὸ τοῦ τόματος τῶν θείων ἀνδρῶν, οὓς εὐηργέτησεν ἡ Μούσα, ἔτοςεχε πρὸς τὰ συνηθροισμένα πλήθη καὶ ἐξέταινε μυριοτρόπως ἀλυσινύποπτερον, ἀδρατον, σαγηνεύουσαν τὰς ψυχάς. Ἐκάστη γενεὰ ἐγίνωσκε καὶ ἐπανελάμβανε διὰ του ἀσματος τὰς παραδόσεις του παρελθόντος, ἐπαυξάνουσα αὐτὰς, ποικίλλουσα δεννάως, ἀγνοοῦσα τὸν συγγραφέα ἢ τοὺς συγγραφεῖς τῶν ποιημάτων τούτων, ἀτινα ἀπέδιδεν εἰς μυθικὰ πρόσωπα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐν Ἑλλάδι, ἐν Ἀραβίᾳ, ἐν Ἰνδίᾳ συνεχίσθησαν καὶ ἐμεγαλύνθησαν διὰ τῶν αἰώνων θηταυροὶ διηγήσεων καὶ ἀσμάτων, ἀτινα εἰσὶν ἡ πληρεστέρα παρακαταθήκη, οἴονες τὸ ἀγνότερον ἄριμμα τῆς ζωῆς τῶν λαῶν ἐκείνων κατὰ τοὺς πρωτογενεῖς χρόνους. Μετὰ τῆς γραφῆς, καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς παρακτη-

ρήσεως καὶ τῆς ἀναλύσεως, ἤρξατο νέα ἡλικία διὰ τὴν κοινωνίαν. Ἡ θρησκεία, ἀποχωρήσασα βαθυτόδον τοῦ ἀπείρου καὶ εὐρέος αὐτῆς κράτους, συνεστράφη ἐν ταῖς θρησκευτικαῖς τελεταῖς· ἢ ἐπιτεήμη ἀπειράθη ν' ἀποσπασθῆ καὶ ἐμεινεν ἰδιογενῆς· ἢ φιλοσοφία ἐθεμελίωσε τὰς σχολὰς αὐτῆς· ἢ ἴστορία καθίδρυσε πρωτόκολλα μᾶλλον ἢ ἡττον περίεργα. Συνεπείᾳ τῆς ποικίλης ταύτης διαιρέσεως καὶ τελειοποιήσεως ὁ ποιητής ἐπάυσεν ὅν δρυγανον ἀπαραίτητον καὶ αἰώνιον, κοινωνικὸς ὁδηγὸς καὶ διδάσκαλος . . .»

«Ως οἱ ποιηταὶ ἐκεῖνοι τοῦ παρελθόντος, οἱ ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τῶν ἀσμάτων καὶ τῶν παραδόσεων του λαοῦ, δὲ Βερανζέρος, ἀληθής καὶ γνήσιος ποιητοῦ τύπος, ἐνεπνύσθη τοσοῦτον ἀπὸ τοῦ πνεύματος του λαοῦ, διὸν σπανίως ἀπαντάται τὸ ϕαινόμενον τοῦτο εἰς τὰ χρονικὰ τῆς καθολικῆς φιλολογίας. Τὸ ἄσμα, τὸ μόνον σχεδὸν εἶδος τῆς ποιήσεως, τὸ μᾶλλον ἐπιτυχῶς καλλιεργηθὲν ἐν Γαλλίᾳ, ἢ ἀφελῆς καὶ εὐάρεστος αὗτη κραυγὴ Ἰλαρῆς διαχύσεως καὶ θυμηδίας, εὗρεν ἐν τῷ Βερανζέρῳ τὸν ἀριστοτέχνην του, οὗτος οἴονες διὰ μαγικῶν καὶ ἀποκρύφων φίλτρων ἐγνώριζε νὰ μαγεύῃ καὶ νὰ συγχινῇ τὰς καρδίας. «Ο, τι ἡ Γαλλία ἔσχε διὰ του Βερανζέρου, οὐδεμία ἀλληληχώρα δύναται νὰ ἐπιδείξῃ καὶ ἡ χώρα αὗτη ἢ μοτεροῦσα ἐν τῇ ποιήσει δλῶν τῶν ἀλλων χωρῶν, εἶναι ἀνωτέρα αὐτῶν κατὰ τὸ ἀσματικὸν τὸ ἔθνικὸν πνεῦμα, εἰλικρινὲς καὶ ἀνεπίπλαστον ἀπεικονίζεται ἐν τῇ ποιήσει ταύτη Ἰλαρὸν, φιλοσκῶμμον, εἰρωνεύον, δι' ἐνὸς λογοπαίγνιου, δι' ἐνὸς ἐπιγράμματος σατυρίζον πολλάκις, τι ἔξογος νόες ἐν ἀκαμάτῳ ἔργασίᾳ ἀπεπειράθησαν νὰ μοτερίζωσι καὶ νὰ ἐξυμνήσωσι. Χλευστής Ηαρισινὸς δὲ Βερανζέρος, εὔθυμος ἀειπότε καὶ κομψὸς ἐμπαιζει, σιρωνεύεται τὰς ἀδυναμίας τῶν συγχρόνων του, τὰς ματαιότητας τῆς πολιτικῆς, τὰς ἐλαττώματα τῆς Κυβερνήσεως· ἀν δὲ ποίησις ἦν καὶ ἡ ἐνδόμυχος κραυγὴ τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν πόθων δλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ οὐχὶ ἴδιότυποι ἥμινθασμοὶ καὶ τάσεις ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου, δὲ Βερανζέρος εἶναι εἰς τῶν ἀληθεστέρων καὶ γνησιωτέρων

ποιητικῶν τύπων· ὁ κομψὸς καὶ αἰσθηματικὸς οὗτος γόης ἐκπροσωπεῖ διλόχλητρον ἐποχῆν· εἶναι διάφορος παντελῶς καὶ ἀνόμοιος πρὸς τοὺς συγχρόνους ποιητὰς, οἵτινες ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ τῆς ἡθικῆς ἔξαντλήσεως, τῆς φιλοσοφικῆς βέμβης, ἥτις ἀτυχῶς ἀπεμάρτυνε τὴν σύγχρονον κοινωνίαν, ἐν θρήνῳ διλοφύρονται ἐπὶ τῇ δυσμοιρίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐν τῇ ποικίλῃ ποιητικῇ στοχῷ τοῦ παρόντος αἰῶνος, μέσω τῶν ἀμειδῶν καὶ σκυθρωπῶν φυσιογνωμιῶν τῶν πλείστων ποιητῶν, ἡ μορφὴ τοῦ Βερανζέρου — ἵσως ἡ μόνη κατ' ἔξαίρεσιν — ἐπιφαίνεται φιλόγελως καὶ χαρίεσσα, οἵοντες σκώπτουσα καὶ κατειρωνευμένη τὰ μελαγχολώδη αἰσθήματα τῶν συναδέλφων του· εἶναι ὁ διαβολικὸς ἐκεῖνος Μεφιστοφελῆς, ἐν μέσῳ τῆς ἀθύμου σπουδαιότητος τῶν περὶ αὐτὸν, διακόπτων τὴν μονότονον συναυλίαν διὰ μιᾶς εἴρωνος ἐπωδῆς, δι' ἓνδος σατυρικοῦ ἐπιγράμματος.

Ολα τὰ ἄσματα τοῦ Βερανζέρου ἀπεστήθισε καὶ ἐκελάδησεν ἡ Γαλλία· ἡ νεότης αὐτῆς ἡσθάνθη δὲ ἰδίους πόθους τοὺς πόθους τοῦ ἐπικουρείου καὶ δημοκρατικοῦ ψάλτου. Πῶς νὰ μὴ θυμαστή, πῶς νὰ μὴ αἰσθηθῇ ἡ ἐρωτικὴ τῆς Γαλλίας νεότης τοὺς στίχους τούτους τῆς Βαχχίδος;

Η ΒΑΚΧΙΣ

Ἔπεικω εἰς τὸν πόθους του, ἀγάπη μου γλυκεῖα·
ὁ καμπανίτης τὴν θερμὴν μεθύσκει Ιουλίαν.
Ἄς ερεθῆ, οὐδενατάν, καὶ ἄλλη εὐθυμία·
Ω κάσσαν ἔξαντλήσωμεν τὸν ἔρωτος μανίαν.
Ποθῶ τὸ δηλητήριον αὐτὸ τῆς εὔπαθείας
νὰ μοὶ προσφέρῃς, πρὸ παντὸς ὑπὲρ ἐμοῦ προπίνων·
αἱ παρειαὶ μου ἐρυθραὶ θὰ ἥσαν ἐξ ἀγνείας,
ἄν δὲν ἐμένυσκες καὶ σὺ ποσθῷ ἀπὸ τὸν οἶνον.

Δὲ ἐπὶ τὸ βλέψμα μου αὐγάζον ἀνακύπτει
ὅλον τὸ πῦρ, νεανικὸν διαφλογίζον αἷμα·
ἐκ τῆς ἀτάκτου κέμης μου ἐπὶ τῆς κλίνης πίπτει
ἄνθος πρὸς ἄνθος τὸ χλωρὸν τοῦ ἔαρος μου στέμμα.
Μήδη τὸ κύπελλον ἴδε θραυσθὲν τὸ κρυσταλλῶδες.
Θεοί! φαιδρὸς τὸ στήθος μου τὸ ἀναπάλλον φύλαι
καὶ τὸ ποτὸν ἔξαντλησον τῆς μέθης τὸ ἀφρῶδες,
δι' οὓς ἀρέσκεται τὰ σὰ νὰ καταθρέχῃς χείλη.

Χῦσον ἀκόμη! πλὴν πρὸς τί οἱ δισταγμοὶ οἱ τόσοι;·
ἐν μέσῳ πρὸς τὰ κάλλη μου τοσούτων φιλημάτων
ἢ συντριβῶσι τὰ δεσμὰ, ω ναὶ, ἢ συντριβῶσι!
οὐδὲν τὴν σωφροσύνην μου ὑπάρχει τὸ ταράττεν.
Ω τεῖνον τὰς ἀγκάλας σου τίς τὰ γυμνά μου κάλλη·
εύοι! ἐν τῇ καρδίᾳ μου λαμβάνω βίον γένεν
κ' ἐνīρ τὸ στήθος μου θερμὸν ἐκ τοῦ πυρὸς σου πάλλει,
ὁ πυρετός σου εὐδαιμῶς θὰ ἔξαρκέσῃ πλέον.

Εἶν' ἡ σειρά σου πρόσελθε ν' ἀναπαυθῆς σιμά μου
πλὴν φεῦ! τῶν φιλημάτων σου ὁ ζῆλος ἀλαττών,
μὴ πίνῃς πλέον· φύλαξον διὰ τὸν ἔρωτά μου
τὸ νέκταρ τοῦτο, διότι πῦρ τοσοῦτον ἐνεκρώθη.
Ω, ἂν διὰ τοὺς πέθους μου κακῶς ἔπιντλημένους
γάδυνασσον νὰ λυπηθῆς, ἀγνώμαν νεανία,
ἄλλα δὲ εἶχον νὰ κρατῶ αὐτοὺς ἀπεσθεσμένους
τὸν οἶνον, δι' οὓς θητῆσα αὐτοὺς ἐν θυμηδίᾳ.

Τὸ ποίημα τοῦτο, τοῦ ὅποίου ἡ καλλονή¹
καὶ ἡ χάρις ἀδύνατον νὰ κατανοηθῶσιν ἐν
μεταφράσει, βεβαίως ἔγραψεν ὁ ἐπικούρειος
ποιητὴς εἰς στιγμὰς αἰσθητικῶν δργασμῶν·
τόσον πῦρ καὶ σύναμα τοσαύτη ἀφέλεια
καὶ ἀπλότης. Δέγουσιν ὅτι ὁ Γιούγγη, ὁ
Ίωβ οὗτος τῆς Ἀγγλικῆς ποιήσεως, ἔγραψε
τὰς Νύκτας αὐτοῦ, τὸν μύχιον ἐκεῖνον
στόνον τῆς δδύνης, ἐνώπιον ἐνδές κρανίου
ἀποθανόντος ἀνθρώπου, ὅπότε ἀπορρίγνι-
σθεὶς προσφίλοις θυγατρὸς, οὐδὲν εὔρισκε
πλέον τὸ συνδέον αὐτὸν μετὰ τοῦ κόσμου
τούτου καὶ διήρχετο τὸν βίον, κλαίων ἐπὶ²
τῇ συμφορᾷ αὐτοῦ καὶ μελετῶν τὴν ἀνθρω-
πότητα. Ο Γκαΐτες, αὐτὸς ὁ σοθικὸς Κρο-
νίων, εὔθυμος πολλάκις καὶ ἐρωτικῶν ἔγραφε
τὰς ποιήσεις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς
ἐρωμένης του· ὁ συγγραφεὺς τοῦ Βερτέρου
ἡσθάνετο, φαίνεται, τὰς ἐμπνεύσεις τῆς
Μούσης ἐκφανέστερον εἰς τὸ πῦρ τῶν βλεμ-
μάτων καὶ εἰς τοὺς παλμοὺς τοῦ στήθους
τῆς ἐρωμένης του, μηδαμῶς ἀναμένων αὐτὴν
νὰ κατέληθῃ ἐξ οὐρανοῦ δέ ὁ ἀπὸ μηχανῆς
θεός τῆς παλαιᾶς κλασικῆς τραγωδίας. Ἐν
ἀναλόγῳ ἀκμῇ αἰσθηματικοῦ παροξυσμοῦ
ἔγραψε τὸ ἄσμα τοῦτο ὁ Βερανζέρος· ὁ
πυρώδης Κάτουλλος, ὁ ἀνειμένος ἐκεῖνος
ἐπικούρειος, ἡθελε φθονήσει τὸ ποίημα
τοῦτο τοῦ ποιητοῦ, διότις καὶ τοσαύτα
ἄλλα ἐρατεινὰ καὶ χαρίεντα Μούσης εὐπα-
θοῦς καὶ ἀκκιζομένης.

Τὸ ποίημα τοῦτο μετά τινων ἄλλων
ἔγραφη κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τοῦ

βίου τοῦ Βερανζέρου, πρὶν ἡ εἰσέτι δὲ φιλόπατρις ποιητὴς Θεόφαλλος χορδὰς τῆς λύρας αὐτοῦ ἀρρενωποτέρας· ἀνήκει εἰς τὴν πρώτην συλλογὴν τοῦ Βερανζέρου ἐκδοθεῖσαν ἐν ἔτει 1815, ἐν ᾧ οὗτος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦτον θίγει τὰς χορδὰς τῆς πολιτικῆς, ἐρωτικὸς καὶ ἐπικούρειος ψάλλων τὸν ἑρωτακαὶ μᾶλλον ἢ τὴν πατρίδα, τὰ ἀτομικὰ τῆς καρδίας αἰσθήματα ἢ τοὺς πόλους τοῦ λαοῦ ἀλλ᾽ ὅδη εἶχεν ἐπιστῆ διὰ τὴν Γαλλίαν τὸ ἔτος 1815, ἔτος μοιραῖον διὰ τὸν ἀτυχῆ τοῦτον τόπον, τὸν δύοτον ἥκαντα χρῆσις τῆς ἐλευθερίας εἶχε βίψει ὑπὸ τὴν αἰδηρὸν πτέρυναν τοῦ Ναπολέοντος, οἵτις ἥδη ἀποτίων τὴν ποινὴν τοῦ κατὰ τῆς Γαλλίας ἐγκλήματος του καθείργετο εἰς τὴν ἄγιαν Ἐλένην ὑπὸ τῆς συμμαχησοῦσης κατ' αὐτοῦ Εὐρώπης διὰ τὴν μπερφίζοντας αὐτοῦ διαγωγὴν ἢ Γαλλία, πεσόντος τοῦ πιέζοντος αὐτὴν ἐφιάλτου, ἀνέπνευσεν ἐπ' ἀλίγον· βεβοχίως ἢ ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ἀνεγένθεῖσα βασιλεία, ἢ παλινόρθωσις τῆς παλαιᾶς τῶν Βουρβόνων δυναστείας, δὲν ἦτο ἢ κυρίερης, ἢ κατάλληλος ὅπως ἴκανοποιήσῃ τὴν Γαλλίαν· ἢ βασιλείαν ἐκείνη, ἥτις συνεδέετο διὰ θλιβερῶν ἀναμνήσεων μετὰ τοῦ τόπου, ἥτις εἶχε συμμαχήσει κατ' αὐτοῦ μετὰ τῶν ξένων, ἐμελλειχειρεύση ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ Γαλλικοῦ ἔμνους, ἀμα τῇ εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσει τοῦ Λουδοβίκου 18^{οῦ}. Εὐτυχῶς ἢ βασιλεία αὕτη ἀσθενής ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως αὔτης δὲν ἥδυνατο νὰ δεσμεύσῃ εἰς τὸν χαλύβδων κλιθὸν τοῦ δεσποτισμοῦ τὸν εὐγενῆ τράχηλον τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ, οἵτις ὅμοιος μὲ τὸν ἀτίθασσον ἐκείνον ἵππον τῆς Ἀραδίας, ἀνέμενε τὴν πρόσφορον στιγμὴν, ὅπως ἀποτινάξῃ τὸν ἀναβάτην του. Τότε αἱ ἀναμνήσεις τοῦ τόπου ἐστράφησαν εἰς τοὺς χρόνους τῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ Ναπολέοντος· ὁ Ναπολέων, διολυκῆς οὗτος καὶ φιλόδοξος Κορσικῆς, ὁ ἀνεγέρτες τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Γαλλικῆς ἐλευθερίας, συνεπείᾳ τοῦ μαρτυρίου συγγνωσθέντων αὖτε τῶν ἀμαρτημάτων, ἥδη κτο ζωγραφίζομενος διὰ τῶν λαμπροτέρων χρωμάτων εἰς τὸν Γαλλικὸν λαόν, οἵτις καίπερ πολλὰ ὑποστάς ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς

ταχύτης αὐτοκρατορίας, ἐδρεψε τούλαχιστον δάρηνας δόξης ἀμφιλέοντος· ἢ μεγάλη καταστροφὴ τοῦ Ναπολέοντος εἴχεν ἐξαγνίσει αὐτὸν παντελῶς· δὲν ἀνεμιμνήσκοντο πλέον τῶν ἀδίκων ἐκείνων φόρων τοῦ κίνατος, οὓς προσέφερεν ἢ Γαλλία χάριν τῆς κενοδοξίας τοῦ ἀνδρός· ὁ δεσμώτης τῆς ἀγίας Ἐλένης, οὗτος ὁ ἀλλοτε προκρούστης τῶν ἐλευθερίων τῆς Γαλλίας, εἶγε καταστῆ τὸ εῖδωλον τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ· ἦτο δὲ νέος Προμηθεὺς, ὁ μποκλέψκε τὸ πῦρ τῆς Γαλλικῆς ἐλευθερίας καὶ διασκερπίσκε αὐτὸν πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης, ὁ ἀνήρ τοῦ αἰώνος, ὁ ἀπεσταλμένος τῆς Οἰλας προνοίας· καὶ ἐνῷ ταῦτογρόνως ἐξυβρίζετο ὑπὸ τῶν Βασιλικῶν ὡς τίγρεις τῆς Κορσικῆς, ἀτριμος ληστῆς καὶ διὰ τοιότων ἀλλων ἀδρῶν καὶ κοσμητικῶν ἐπιθέτων, ἢ δόξα καὶ δημοτικότης τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς ἐξυψοῦτο καὶ κατηγγλαζετο ὑπὸ τῆς ἀντιπολιτεύσεως· ὁ Βερανζέρος ὁ φειδῶν καπεταρον εὐγνωμοσύνην εἰς τὴν οἰκουγένειαν τοῦ Ναπολέοντος διὰ τὴν πρεστασίαν, ἥτε ἡδιαύθη ὑπὸ τοῦ Λουκιανοῦ Βοναπάρτου, καὶ συγδικέοντος καὶ ἀδιαφορῶν μᾶλλον πρὸς τὴν αὐτοκρατορίαν, δὲν ἥδυνόθη πλέον νὰ κατευνάσῃ τοὺς παλιμοὺς αὐτοῦ, ὁπότε ἢ παλινόρθωσις, θρονεῖα καὶ κούρη, μὴ δυνατόνη ν' ἀποστῆ τῶν μεσκινωτῶν αὐτῆς παραδόσεων, ἀπεπειράτο νὰ ἐκδικήσῃ, διαπέσσει, ἀλλοτε ὑπὸ τῆς ἐπικυρεύσεως καὶ τῆς αὐτοκρατορίας· ἢ Ἐλέφ Θεοῦ αὕτη δυνατείς διενοήθη νὰ ἐγκατινέσῃ καὶ πάλιν ἐν Γαλλίᾳ τὴν παλαιὰν πολιτικὴν, τὴν ἐποχὴν τῆς αὐθαίρεσίας καὶ τῶν καταπιέσεων. Τῶν πόθων καὶ τῶν αἰσθημάτων τοῦ λαοῦ ἡχώ γενδύμενος ὁ Βερανζέρος, ἥσθανθη διαρρέγουσαν τὴν καρδίαν του ὅλην τὴν δύναμιν τοῦ ζευκτοῦ, ὅλον τὸ θερμὸν ἐκεῖνο πῦρ, τὸ φλογίζον τὰς εὐαίσθητους καρδίας, τὸ ἐξεγείρον τὰς ὑψηλὰς διανοίας. Δικτί μεταξὺ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Ναπολέοντος καὶ τῆς παλινορθώτου δυνατείας τῶν Βουρβόνων νὰ μὴ προτιμήσῃ τὴν πρώτην, ἥτις καίπερ ἔχουσα χρειατήρα στρατιωτικοῦ δεσποτισμοῦ, ἐξεπροσώπει τούλαχιστον διπασσαν τὴν δόξαν καὶ τὴν γοντείαν, ἥτις κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους εἶχε περιβληθῆ ἢ Γαλλία; Τοιαῦτα

ἵσχεν τὰ αἰσθήματα τῆς ἐποχῆς, αἰσθήματα ἐπιδράσαντα ἀμέσως ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ Βερανζέρου, ὅστις καταλιπών τὴν ἡδυπατερή λύραν τοῦ Καλλιμάχου καὶ τοῦ Τιβούλλου, ἔκρους τὴν εὐγενῆ λύραν τῆς φιλοπατρίας δι' ἀσμάτων ἀμιμήτων ἀναμιμησκόντων τὴν Μασσαλιώτιδα. Ἡ παλινόρθωτος δυναττεῖλα τῶν Βουρβωνών, ἥτις εἶχε κατ' ἀρχὰς ὑποθέσει τὸν Βερανζέρον φιλικῶς πρὸς αὐτὴν διατεθεμένον, συνεπείᾳ ἐνὸς ἀσμάτος αὐτοῦ, ποιηθέντος περὶ τὰ τέλη τῆς αὐτοκρατορίας καὶ τὸ ὄποιον καλούμενον ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ὑβρετῶ, εἰρωνεύετο τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ Ναπολέοντος, ἔκαμε προτάσεις εἰς τὸν Βερανζέρον, ὅπως μαντίη τὴν βασιλείαν τῶν Βουρβωνών ἐπὶ γενναιίᾳ ἀντκροιθῇ ἀλλ' ὃ εὐγενῆς ποιητὴς ἀπεκρίνετο: «Ἄσ μας δοθῆναι ἀντάλλαγμα τῆς δόξης ἡ ἐλευθερία, οὐ καταστῇ ἡ Γαλλία εὐδαίμων καὶ θέλω εἴρυμήσει αὐτοὺς δωρεάν.»

Τοικύτην εὐγενῆ ἀπάντησιν ἔδιδεν εἰς τοὺς Βουρβωνούς ὁ ποιητὴς τοῦ Βασιλέως τοῦ Ὑβρετῶ ἀλλ' ἡ βασιλεία ἔκεινη, ἡ μηδὲ κεραίαν παρακλήσεων ἀπὸ τῶν παλαιῶν αὐτῆς πατρογονικῶν παραδόσεων, περὶ παντὸς ἀλλού διενοεῖτο ἢ περὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς Γαλλίας ὁ Βερανζέρος ἀμείλικτος τότε διὰ τῶν μετριοφρόνων ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπικληθέντων ἀσμάτων, ἀλλὰ τὰ ὄποια ἔτερος ἔξιχος ἀνήρ τῆς Γαλλίας, ὁ Βενιαμίν Κωνστάντιος, ἀπεκάτησεν ψῆμα, ἐστηλίτευς τὰς καταχρήσεις τῆς παλινορθώτου κυβερνήσεως καὶ τῶν περὶ αὐτὴν συσπειρωθέντων Ἰησουΐτων· καὶ ἐν ἔτει 1821 ἐκδοὺς Ἐπέρσην συλλογὴν ἀσμάτων του ἐδικάσθη καὶ ἐψυλακίσθη, ὡς καθηπτόμενος τῆς Κυβερνήσεως· ὑπεδέχθη ἦ εἰρκτὴ τὸν φιλόπατρὸν ποιητὴν, διότι ἔψαλεν ἀσμάτην παραμυθίας διὰ τὴν Γαλλίαν ἐπὶ τῇ ὄδυνῃ ἡ αὐτῆς καταπτώσει, διότι ἀνειρικήσθη τοῦ αὐτοκράτορος ἐν μαρασμῷ καὶ πόνῳ ἀποθνήσκοντος ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς ἀγίας Ἐλένης· ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν συγκινήσεων τούτων ἀτρομος αὐτὸς ἔθιγε τὰς εὐγενεστέρας χυρδὰς τῆς καρδίας τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ· βραχίων, κεφαλῆς καὶ καρδίας, τὸ πᾶν ἦτο λαὸς εἰρ αὐτῷ· οὕτως ἔλεγε περὶ τοῦ βουλευτοῦ Μανουὴλ ὁ Βε-

ράνζέρος· καὶ ἐξωγράφιζεν ἔχυτὸν, ζωγραφίζων τὸν φίλον του ὁ ποιητὴς, ὁ εἰπὼν ἀκολουθως: ὁ λαὸς εἶραι ἡ Μοῦσα μου.

Πόσοι πόθοι, πόσαι συγκινήσεις διηγείροντο τότε εἰς τὰ πνεύματα τῆς Γαλλικῆς νεότητος! ἐν τῇ ὄδυνη ἔκεινη συγῆ καὶ καταπτώσει ἀτρομος οὗτος ἐπαρηγόρει καὶ συνεκίνει τὰς καρδίας τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ, καὶ τὰ ἀσμάτα αὐτοῦ ἕστην πυρώδη καὶ κεραυνοθόλια, ὡς αἱ ἀγορεύσεις τῶν φυτών τῆς Γαλλικῆς βουλῆς, ὡς τὰ ἄρθρα τῆς δημοσιογραφίας, ὑπὸ τὰς προσθολὰς τῶν δηποίων βαθύτερον κατέρρεεν εἰς κόνιν ὁ θρόνος, ὁ ἀνεγερθεὶς ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Γαλλικῆς δόξης διὰ τῆς λόγγης τῶν ζένων. Εὐγενεῖς ἄνδρες, ἐν οἷς διεκρίνετο ὁ ποιητὴς τοῦ λαοῦ, εἶχον ἀναλάβει τὴν ἐπιχείρισιν τῆς καταστορίας τῆς παλινορθώτου ἐκείνης δυναττεῖς, μεταξὺ τῶν ὄποιων διεκρίνοντο ὁ Βενιαμίν Κωνστάντιος, ἔξιχος συγγραφεὺς καὶ εἰς τῶν εὐγενεστέρων χαρακτήρων τῆς ἐπαγγῆς ἔκεινης, τοῦ ὄποιου ἡ αἴγλη, καίπερ ἐπὶ στιγμὰς σκιασθεῖσα, ἐνεκα τῆς μετὰ τοῦ Ναπολέοντος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Ἐκατὸν Ημερών συνθηκολογίας, ἀνέλαβε καὶ πάλιν τὴν προτέραν αὐτοῦ λαμπρότητα διὰ τῆς εὐγενοῦς καὶ ἴσχυρῆς αὐτοῦ κατὰ τῆς δυναπτείας τῶν Βουρβωνών ἀντιπολιτεύσεως· ὁ Παῦλος Κουριέρος, ὁ εἴρων σατυρικὸς, ὁ ἔξιχος ἐλληνιστὴς καὶ μεταφραστὴς τοῦ Δόγγου, εἰς τὰς ἀφελεῖς ἀλλὰ καυστικὰς τοῦ ὄποιου σατύρας ἐπιπνέει οἰλασικὴ ἀρχαιότης· ὁ Μανουὴλ, δεινὸς ρήτωρ, ἔχων μεγαλοφρόσυνην ἀρχαίου Ρωμαίου καὶ χαρακτήρα πολύτιμον καὶ σπάνιον ἐν τῇ πολιτικῇ ἴστορίᾳ τῆς πατρίδος του, ὁ Πυζῶτος, ὁ ἐμβριθής καὶ σπουδαῖος ἴστορικὸς τοῦ ἐν Εύρωπῃ καὶ Γαλλίᾳ πολιτισμοῦ, ὁ Θιέρος, ὁ εὐγλωττος καὶ εὐφυὴς ἴστορικὸς τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, τῆς Ἀπατείας καὶ τῆς Αὐτοκρατορίας, ὁ ἐνθουσιώδης ὑμνωδὸς τοῦ Ναπολέοντος, οἷονει στυλοθάτης γενόμενος τῆς δόξης τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς, ἀνυψώσας αὐτὸν εἰς περιωπὴν, ἀπὸ τῆς ὄποιας μόλις ἐσγάτως ἡδυνήθη νὰ καταρρίψῃ αὐτὸν ὁ Λάνφρεϋ, εἴρων καὶ καυστικὸς ἴστορικὸς, διὰ σοβαρᾶς καὶ ἀμερολήπτου γραφίδος ὑποδείξας ἐν τῇ

Ιστορία του Ναπολέοντος τὰ ποικίλα σφάλματα του μεγάλου ἀνδρός. Ἐκεῖνοι ἔγραφον ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ ἡ ἐκεραύνουν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς βαυλῆς τὴν διὰ τῆς λόγγης τῶν ξένων ἐπιβληθεῖσαν τῇ Γαλλίᾳ δυναστείαν, ὃ δὲ Βερανζέρος ψάλλων τὴν δόξαν τοῦ Ναπολέοντος καὶ ἀνυψών τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀνδρὸς κατεδείκνυε τὴν σμικρότητα τῶν διαδόχων του, οἵτινες στεῖρος παντὸς φυσικοῦ καὶ ἐπικτήτου προτερήματος, ἐλέω λόγγης τῶν ξένων ἐνέκσιλευν ἐπὶ τῆς Γαλλίας.

Ἄλλ' ἀναγγνώσωμεν μίαν σελίδα τοῦ Βερανζέρου, ἐν ᾧ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐκτίθηστὴν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους πολιτεύεται του:

«Κατὰ τὸ 1815 εἶδον ἐν τῇ πτώσει τοῦ κολοσσοῦ τὰς συμφοιξάς τῆς πατρίδος, ἥν ἡ δημοκρατία μὲ εἶχε διδάξει νὰ λατρεύω. Ἐπανελθόντων τῶν Βουρβόνων, οἵτινες μοὶ ἦσαν ἀδιάφοροι, ἡ ἀδυναμία των μοὶ ἐφάνη, ὅτι θέλει καταστῆσει εὐχερῆ τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἐθνικῶν ἐλευθεριῶν. Ἔβεβαίουν εἰς ἡμᾶς ὅτι τίθελον συμμαχήσει μετ' ἐκείνων: μολονότι ὑπεγράφη ὁ χάρτης, δὲλγον ἐπίστευον εἰς αὐτόν· ἀλλ' ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιβληθῶσιν εἰς αὐτοὺς αἱ ἐλευθερίαι αὗται. Οσον ἀφορᾷ τὸν λαὸν, οὐδαμῶς ἀπεγωρίσθη αὐτοῦ μετὰ τὴν μοιραίαν ἔκβασιν τόσων μακρῶν πολέμων, ἡ δὲ γνώμη του δὲν μοὶ ἐφάνη κατ' ἀρχὰς ἀνενδοιάστως ἐναντία τῶν κυρίων, οὓς πρὸ δελτίου ἐπανέφερον εἰς αὐτόν. Ἐψαλλον τότε τὴν δόξαν τῆς Γαλλίας· ἔψαλλον αὐτὴν ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ξένων, σατυρίζων ἥδη ἐνίστη γελοίους τινὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δίγως νὰ ἥμας εἰσέτι πολέμιος πρὸς τὴν παλινόρθωτον βασιλείαν.»

Τοπὸς τὴν ἐπιρροὴν τοιούτων φρονημάτων ἐδημοσίευεν ἐν ἔτει 1821 δευτέραν συλλογὴν τῶν ἀσμάτων αὐτοῦ. Συνεπείᾳ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης ἐπέσυρεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἐκδίκησιν τῆς κυβερνήσεως, ἀπώλεσε τὴν θέσιν του καὶ κατεδικάσθη εἰς τριῶν μηνῶν φυλάκισιν καὶ πεντακοσίων δραχμῶν πρόστιμον. Εἶχε δίκαιον ἡ Κυβέρνησις καταδιώξασα αὐτὸν τοιουτερόποτες ἀναγγνώσατε τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀηδονίσιευθέντα ἄσματά του, ἢ μᾶλλον τὰς

ἀδάς του, πλήρεις ὄψους, δυνάμεως, πάθους, αἰσθημάτων ἀναγνώσατε τὰ μυδρούλα ταῦτα τοῦ λόγου καὶ τοῦ αἰσθήματος, πλήρη πυρὸς, κεραυνοβολοῦντα ἰδέας, διεισδύοντας εἰς τὰ ἐνδότατα τῆς καρδίας, δι' ἣν ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἐλευθερία ἀντιπαλαίουσιν ἀείποτε πρὸς τὰς κτηνώδεις τάσεις τῆς αὐθαιρεσίας! Ὁποιον ἔξοχον ἐλεγεῖον τὸ ἐπιγραφόμενον ἡ ψυχὴ μου!

«Οταν μεθύσκω ἐν τῇ τραπέζῃ ἐξ εὐαρεστείας, οἴνου καὶ ἔρωτος, ἀδιαφορῶν περὶ τοῦ ρέοντος χρόνου, ἀρέσκομαι νὰ προβλέπω τὴν τελευταίαν ἡμέραν μου. Νομίζω τότε ὅτι ἡ ψυχὴ μὲ ἀφίνει. Γγίκινε! τῇ προσφωνῶ, εἰς τὸ τερπνὸν τοῦτο συμπόσιον: Ἄ! ἀλυπος ἀπελθε ταχέως, ψυχὴ μου· πτερύγισον πρὸς τοὺς οὐρανοὺς μειδιῶσα...»

«... Ζήτησον ὑπεράνω τῶν τρικυμιῶν τόσους Γάλλους εὐγενεῖς θανόντας, οἵτινες, φεύγοντες τὴν ἀτιμίαν, ἐκόμισαν εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς σημαίας των. Ὁπως ἵκετεύσῃς τὸν ἄγριον κεραυνὸν, ἐνώθητι μὲ ὅλους ἐκείνους τοὺς ἡμιθέους. Ἄ! ἀλυπος ἀπελθε ταχέως, ψυχὴ μου· πτερύγισον πρὸς τοὺς οὐρανοὺς μειδιῶσα...»

«... Ἡ ἐλευθερία, εὐγενής παρθένος βασιλεύει ἐν τοῖς οὐρανοῖς, οἵτινες σοὶ εἶναι ἡνεῳγμένοι. Μόνος δὲ τοις μὲ ἐνόηθει ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὅπως θραύσω δεσμὰ λυπηρά. Ἀλλὰ ἀπὸ τῆς αὔριον φοβοῦμαι μὴ μοῦ φύγῃ πτωχὸς δεσμώτης αὔριον θέλω εἰσθε γέρων. Ἄ! ἀλυπος ἀπελθε ταχέως, ψυχὴ μου· πτερύγισον πρὸς τοὺς οὐρανοὺς μειδιῶσα...»

Μεθ' ὅποίου ὑψηλοῦ τόνου καὶ δυνάμεως ψάλλει ἐν τῇ παλαιᾷ σημαίᾳ τὰς ἀναμνήσεις τῆς Γαλλίας!

«Ἡ σημαία αὕτη ἀπέτισεν εἰς τὴν Γαλλίαν ὅλον τὸ αἷμα τὸ ὅποιον ἐδαπάνησεν. Εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐλευθερίας, οἱ υἱοὶ ἥμῶν ἐπαιζον μὲ τὴν λόγγην της. Ἄς ἐπιδεῖξῃ καὶ πάλιν εἰς τοὺς δυνάστας ὅπόσον ἡ δόξα εἶναι ἀγενής. Πότε θέλω τινάξαι τὴν κόνιν, ἥτις ἀμαυροῖ τὰ ὥραια αὐτῆς χρώματα;

«Ο αἰετὸς αὐτῆς κατελείφθη ἐν τῇ κόνει, ἀπηυδηκώς ἔνεκα τῶν μεμκρυσμένων ἀνδρῶν γκλημάτων. Ἀποδώσωμεν αὐτῇ τὸν

Γαλατικὸν ἀλέκτορα¹ ἐγνώριζε καὶ ἐκεῖνος νὰ ἐκπέμπῃ τὸν κεραυνόν. Ἡ Γαλλία, λησμονοῦσα τὰς θλίψεις της, θὰ τὴν ἐπανευλογήσῃ ἐλευθέρᾳ καὶ ὑπερήφανος. Πότε θέλω τινάξει τὴν κόνιν, ἥτις ἀμαυροῖ τὰ ώραια αὐτῆς χρώματα;

«Ἀπηυδηκυῖα νὰ πλανᾶται μετὰ τῆς νίκης θέλει καταστῆ τῶν νόμων τὸ στήριγμα. Χάρις εἰς αὐτὴν ἔκαστος στρατιῶτης ὑπῆρξε πολίτης παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Λείγηρος. Μόνη δύνκται νὰ καλύψῃ τὰς δυστυχίας μας ἀνελίξωμεν αὐτὴν ἐπὶ τῶν μεθορίων. Πότε θέλω τινάξει τὴν κόνιν, ἥτις ἀμαυροῖ τὰ ώραια αὐτῆς χρώματα;

«Κεῖται ἐκεῖ ἐγγὺς τῶν ὅπλων μου, ὃς τολμήσω νὰ τὴν διεῖδω ἐπὶ στιγμὴν. Ἐλθὲ, σημαία μου, ἐλθὲ, ἐλπίς μου! ἐλθὲ νὰ καθάρης τὰ δάκρυά μου. Ο σύρανδος θέλει ἀκούσει τὴν δέησιν τοῦ δακρυγέοντος πολεμιστοῦ. Ναὶ, θέλω τινάξει τὴν κόνιν, ἥτις ἀμαυροῖ τὰ ώραιά σου χρώματα.»

Διὰ τοιούτων ὡδῶν πατριωτικοῦ πόνου ἐπαργύρει τὸν λαὸν δι Βερανζέρος² πόσα αἰσθήματα διήγειρε, πόσην ἀγάπην πρὸς τὴν ἀποπτάσαν ἐλευθερίαν, εὔκολον νὰ κατανοήσῃ ὁ ἀναλογιζόμενος τὴν μέχρι τοῦ θανάτου του δημοτικότητα τοῦ Βερανζέρου ἐν Γαλλίᾳ³ ὁ λαὸς, τὸ ἀτακτον τοῦτο καὶ ἀνάγωγον καὶ κακῶς ἀνατεθραμμένον παιδίον πάστης ἐποχῆς, ὑπὲρ τοῦ ὅποίου οὐδέποτε οὐδεμία κυρίωνησις ἐμερίμησε πατρικῶς, ὁ συντρίβων σήμερον τὰ εἴδωλα τῆς προτεραίας, ὁ κατακυλίων σήμερον εἰς τὸν βόρειον τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον πρὸ διλίγου ἔτι ἐθεοποίει, παραδόξως ἡγάπησε καὶ ἐλάτρευσε τὸν Βερανζέρον καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ μακροῦ βίου του. Ἀλλὰ καὶ δι Βερανζέρος, ἀληθής φιλελεύθερος, οὐδέποτε ἐσυνθηκολόγησε μετὰ τῆς συνειδήσεώς του⁴ ὑπεστήριξε τὰς ἴδεις του ἀπέναντι τῶν καταδρομῶν τῆς πολιτικῆς ἰσχύος, ἀπέναντι τῆς κτηνώδους βίας τῶν κυρίωντων, διπότε ἄλλοι ὑπέπτησσον, δειλιῶντες καὶ προφυλαττόμενοι ἀπέναντι τοῦ ψευδοῦς καὶ ἐπιπλάστου μεγαλείου τῶν ἀνακτόρων.

Ἐις ἕτερον αὐτοῦ ἄσμα τὸ πεδίον τοῦ

¹ Ὁ ἀλέκτωρ ἦτο τὸ πελεμικὸν σύμβολο τῶν ἀριστῶν Γαλατῶν.

ἀστέλλον, δι ποιητὴς θρηνεῖ τὴν ἔξορίαν τῶν μεγάλων ἐκείνων μαχητῶν, οἵτινες φυγοπάτριδες ἐλεεινοὶ ἐπλανῶντο εἰς μεμακρυσμένας χώρας, διότι τὸ μόνον σύγκλητον αὐτῶν ἦτο, ὅτι ἐδόξασαν τὴν Γαλλίαν ὑπὸ τὸν Ναπολέοντα:

«Ἄρχηγὸς γενναῖων ἔξορίσων, μεμακρυσμένον ἐκετεύων ἀσυλον, ἔλεγεν εἰς ἀγνωστούς βαρβάρους: «Ἡ Εὐρώπη μᾶς ἔξοριζει. Εὐδαίμονα τέκνα τῶν δασῶν τούτων, μάθετε τὴν ιστορίαν τῶν δεινῶν ἥμων: Ὅτις Αγριοί, εἴμεθα Γάλλοι⁵ ἐλεήσατε τὴν ἡμετέραν δόξαν.»

«Αὕτη τρομάζει ἀκόμη τοὺς βασιλεῖς καὶ ἔξοριζει ἥμᾶς ἀπὸ ταπεινὰς καλύβας, ἀφ' ὧν, ἐξελθόντες ὅπως διεκδικήσωμεν τὰ δίκαιά μας, πέντε κατεβάλομεν βασίλεια...»

«... Εἰς ἀνὴρ τέλος ἐξελθὼν τῶν τάξεών μας, λέγει: «Εἴμαι ὁ θεὸς τοῦ κόσμου». Εἴδομεν πολλάκις βασιλεῖς πλάνητας, ἐκετεύοντας τὸν μυκώμενον κεραυνόν του. Μακρόθεν χαιρετίζοντες τὸ παλάτιόν του, μόνον εἰς τὸν θεὸν τοῦτον ἐφαίνοντο πιστεύοντες. Ὅτις Αγριοί, εἴμεθα Γάλλοι⁶ ἐλεήσατε τὴν ἡμετέραν δόξαν.»

«Αλλὰ πίπτει⁷ καὶ ἡμεῖς παλαιοὶ στρατιῶται, οἵτινες ἡκολουθοῦμεν ἔνοπλον σύντροφον, πλανώμεθα μέχρι τῶν κλιμάτων σας, κλαίοντες τὴν πατρίδα καὶ τὰ θέλγητρα αὐτῆς. Ω εἴθε νὰ ἀνεγερθῇ αὕτη καὶ πάλιν ἀπὸ τὸ μέγα ναυάγιον τοῦ Λειγγρέος! Ὅτις Αγριοί, εἴμεθα Γάλλοι⁸ ἐλεήσατε τὴν ἡμετέραν δόξαν...»

Τῆς αὐτῆς ἐφάμιλλα ἀξίας εἰσὶ καὶ τὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν δημοσιευθέντα ἀσματα τοῦ ποιητοῦ: ἡ τρικυμία, ὁ θεὸς τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων, τὰ δύοντα ἀστρα, ἡ ἀγαθὴ γραῦς, ἀπαντα ἀριστουργήματα ἀμύνητα, τὰ ὅποια θέλουσι συγκινεῖ καὶ μαγεύει τὴν Γαλλίαν, ἐνόσῳ δὲν πάνη λησμονοῦσα τὰς παλαιὰς αὐτῆς ἀναμνήσεις τῆς δόξης, διεισιδεῖς φυγάδες Γάλλοι πλάνητες ἐπὶ ἀξένων καὶ ἀγρίων ἀκτῶν ἡδύναντο νὰ εἴπωσι καὶ νὰ ἐννοηθῶσιν: — Εἴμεθα Γάλλοι!

«Αλλ' ὑπὲρ πάντα τὰ ἄσματα τῆς συλ-

λογής ταύτης τοῦ Βερκνέρου, γραφέντα κατὰ τὴν ποιητικωτέραν περίοδον τῆς ζωῆς αὐτοῦ, διακρίνεται τὸ ἀσμα τὸ ἐπιγραφόμενον «ἡ πέμπτη Ματού», ἡ μοιραία ἡμέρα τῆς ἀποβίώσεως τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς, δῖς καὶ περὶ κακλειτυμένος ἐν τῷ κλωνῷ ἐκείνῳ τῆς ἀγίας Ἐλένης, ἀνησύχει ἐν τούτοις τὴν βασιλευομένην Εύρωπην. Εἶναι ἔξογον ὀριστούργημα περιπαθοῦς ὀφελείας καὶ γάριτος, πύρινον δάκρυον ἐπὶ τῷ θυνάτῳ τοῦ Ναπολέοντος, ἀδεῶς δυνάμενον νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἐλεγεῖα τοῦ Μαντσόνη καὶ τοῦ Λαζαρτίνου.

Η ΠΕΜΠΤΗ ΜΑΙΟΥ

«Νῦν Ἰσπανῶν μὲν ἄλαβεν ἀπὸ τὰς παραλίας, εἰς ἃς εἴχον τὸ βῆμά μου περίλυπος πλανήσει, καὶ σύντριψα μάκρην ἀγνώριστον τῆς αὐτοκρατορίας εἰς τὰς Ἰνδίας κατηγήτες τὰς θλίψεις ἔβασεν. 'Δλλ' εἰς τὸ Εύελπι, μακρᾶς κατόπιν ἀπουσίας, ὅπερ τὸν φοῖβον ἐν φαινόφη πλανῶμεν διαγύνει. Τὴν γῆν πτωχὸς πολεμιστὴς Ήλίος τῆς Γαλλίας καὶ τέκνου γείρ φιλόστοργος τὸ ὅμμα μου θὰ κλείσῃ.

Θεο! ἀνήγγειλ' ὁ πρωρεὺς: Ἐλένη η Ἀγία! Ιδού λοιπὸν ὁ σκέπελος, ἐν ᾧ ὁ ήρως φύγει· ἢ τὴν πλέον, Ἰσπανή, ἡ σὴ μνησικαία! Η μνήμη τῶν δημίων τοῦ κατάρχατος ἀς μένη. Οὐδὲν πλὴν ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ τολμῶ ἐλευθερίας· φεῦ! τῶν ἐνδοξῶν θυσίῶν εἰς χρόνοι ἔχουν θύσει. Τὴν γῆν πτωχὸς πολεμιστὴς Ήλίος τῆς Γαλλίας καὶ τέκνου γείρ φιλόστοργος τὸ ὅμμα μου θὰ κλείσῃ.

Ω̄ ίσως ἡ ἀνίκητος κοινωνῆ² ἀκέη τοῦ σφαῖρα, ἡ ἄλλοτε συντριψασα τὸ κράτος πάντα θρόνων καὶ ίσως πάλιν ἐγερθῆ πολὺ τρομερωτέρα τὸν Θάνατον ἐκπόμπουσα κατὰ τῶν ἡγεμόνων. 'Αλλὰ ὁ βράχος γένεται πληρὸς πικρᾶς ἀπελπισίας· ὁ ἀστερὸς τὰς τῶν θεῶν βουλὰς δὲν θὰ γνωρίσῃ. Τὴν γῆν πτωχὸς πολεμιστὴς Ήλίος τῆς Γαλλίας καὶ τέκνου γείρ φιλόστοργος τὸ ὅμμα μου θὰ κλείσῃ.

Η νίκη θνατικάζετο κατόπιν του νὰ βαίνῃ, ἀλλὰ προστρέψειν αὐτῆς ἀπαυδησάσης πλέον· έτοις προδομεῖς κατόρθωσεν ἐν τούτοις ζῆν νὰ μένῃ· πλὴν ὑπὲρ τίνων ἔφεων κυκλοῦται ἀπευκταῖον; εἰ δέφηνται πάντοτε πικρὰς ἐκδάλλουσιν οὐσίας· τὸν νικητὴν ὁ Θάνατος φεῦ! μόνον θὰ κοσμήσῃ. Τὴν γῆν πτωχὸς πολεμιστὴς Ήλίος τῆς Γαλλίας καὶ τέκνου γείρ φιλόστοργος τὸ ὅμμα μου θὰ κλείσῃ.

* Τοῦ πάντας τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης, ὡς γνωστὸν, εἰς Ισπανίαν μάλλον πάλι οὐταν τοῦ Ναπολέοντος.

Δμα ἡγέλλετο τις ναῦς μακράν που πλανωμένη,
Ἐκεῖνος! ἀνεκραύγαζεν εἰς ἡγεμόνες τότε
Τοῦ κόσμου διεκδικητὴς καὶ πάλιν μὴ προσκίνη;
·εξαπλισθεῖν ἀπαντες ἡμῶν εἰς στρατιῶτας·
Κ' ἐκεῖνες ίσως ἀθυμεῖς ἐκ τῆς ταλαιπωρίας;
μακρόθεν τὴν πατρίδα του ἐκπνέων περιπέπτεσσι.
Τὴν γῆν πτωχὸς πολεμιστὴς Ήλίος τῆς Γαλλίας
καὶ τέκνου γείρ φιλόστοργος τὸ ὅμμα μου θὰ κλείσῃ.

Τὸν γαρακτῆρα καὶ τὸν νοῦν τοὺς πάντας ὑπερβάλλων πῶς ὥπλισε τὸ θράσος του μὲ σκῆπτρον θεσιλίων; ήδη τῶν ἄλλων ἐπὶ γῆς ὑρθιώθη θρόνων μᾶλλον ἀπὸ τὸν σκόπελον αὐτὸν αὔγακον φῶς ἐκγένει· ή διξαὶ του ὑψοῦτ' ἐκεῖ ἐπὶ τῆς παραλίας κατεμούς διειδύμους παλαιίδην καὶ νέον νὲ φωτίσῃ. Τὴν γῆν πτωχὸς πολεμιστὴς Ήλίος τῆς Γαλλίας καὶ τέκνου γείρ φιλόστοργος τὸ ὅμμα μου θὰ κλείσῃ.

Πλὴν τί δεινύσει, Ἰσπανοί, ἐκεῖ τὴν παραλία; σημαῖα μαύρη! ὡς θεοί, πῶς τὴν ψυχὴν μου στέψει! λοιπὸν, ἀπέθανεν αὐτὸς! Ὡς διξαὶ, τίς γηρεῖς! φεῦ! κ' εἰς οὐρανὸν του κλειστούσιν ἐγγύες μου τεθλιμένος. Μακράν τοῦ βράχου τύγχανεν ἐν μέσῳ τοσούτας· ὁ Κλίος μετά μικρὸν τοὺς οὐρανοὺς θεοφόρη. Τὴν γῆν πτωχὸς πολεμιστὴς Ήλίος τῆς Γαλλίας καὶ τέκνου γείρ φιλόστοργος τὸ ὅμμα μου θὰ κλείσῃ.

Τοικύτη ἦτο ἡ ποίησις τοῦ Βερκνέρου, πατριωτική, πυρίνη, ἀδάμαντος. «Τὸ ὅπλον τοῦτο τοῦ ἀσματοποιοῦ, λέγει σύγχρονός τις συγγραφεὺς, μπῆρξε τρομερὸν διὰ τοὺς Βουρβώνους ὅπλουν· οὔτε αἱ σφοδρότεραι ἀπὸ τοῦ βήματος δημηγορίαι, οὔτε αἱ ανωμοσίαι, οὔτε οἱ σύλλογοι κατήγεγκον κατὰ τῆς νομιμοφροσύνης τοσοῦτον τραχέων τραύματα, δισον τὰ ποιητικὰ ἐκεῖνα βιβλιδικά ἀλληλοδιαδόγως γλευαστικά, ζωηρά, στασιαστικά, μεγαλοπρεπή, τολμηρά, ἀνταρτικά, ἀφροπάζοντα τὰς ψυχὰς διὰ τῆς διενοίας καὶ τῆς καρδίας, διὰ τῆς εὐθυμίας καὶ τῶν δακρύων, διὰ τῆς μαγείας τῶν ἐνδόξων ἀναμνήσεων, διὰ τῶν πικρῶν θελγήτρων τῆς σατύρας, διὰ τῶν τέρψεων τῆς ἡδυποθείας καὶ τῆς ὀργιώδους εὐθυμίας.»

'Ἐν ἔτει 1828 ὁ Βερκνέρος ἐξέδωκε τὴν τρίτην συλλογὴν τῶν ἀσμάτων του. 'Ο 'Αγγελος φύλαξ, ἡ στέψις Καρβλου τοῦ ἀπλοῦ καὶ ἡ Γεροποτορατία ἐπέσυρον κατ' αὐτοῦ νέαν καταδίκην εἰς ἐννεάμηνον φυλάκισιν καὶ εἰς 10000 φράγκων πρόστιμον. 'Η κυβέρνησις ἐκείνη, ὡς πάσσα κυβέρνησις βαίνουσα εἰς τὸ βάραθρον τῆς καταστροφῆς,

διὰ τοιούτων μέσων αὐθαιρεσίας καὶ δεσποτισμοῦ ἐφόρησε διά τοιούτου παρά τὴν θέλησιν καὶ τοὺς πόθους τῆς Γαλλίας.¹ Αλογος, δεσποτικὴ καὶ τὴν σκιάν της αὐτὴν φοβούμενη προσεπάθει, ἀποφεύγουσα τὸ φῶς τῆς ἐλευθέρας συζητήσεως, νὰ βασιλεύῃ ἐπὶ τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ. Πάσα ἵκανότης, πάσα ἀξία εἶχον κηρυγθῆ κατὰ τῆς δυναστείας ταύτης. Ο Σατανᾶςιάνδος, διστις πέραν τοῦ δέοντος ἵστος καὶ μετ' ασυγγνώστου ζήλου εἶχε κατ' ἀρχὰς ὑπηρετήσει τὴν Παλινόρθωσιν, ἀξιοπρεπῶς ἀπεχώρησεν ἀπὸ τὰς τάξεις τῶν Νομιμοφρόνων, οἵτινες προσκνέγκθησαν πρὸς αὐτὸν ὡς «πρὸς ὑπηρέτην κλέψαντα τοῦ βασιλέως τὸ ὄρολόγιον.» Ο Δαμαρτῖνος, δὲ Οὐγγῷ, βασιλικοὶ πρότερον, ἀπεσκίρηται τῆς καταρρεούσης βασιλείας, βούλυσσθμενοι τὸν Ἰησουΐτισμὸν καὶ τὰς καταχρήσεις τῶν τότε κυβερνήσεων, αἵτινες, φοβούμεναι τὸ βῆμα τῆς ἐλευθέρας συζητήσεως, ἀπεδίωκον μὲν τὸν Μανουὴλ διὰ πρωτοφανοῦς θρασύτητος ἀπὸ τοῦ Ιεροῦ τῆς Βουλῆς περιβόλου, διὰ δρακοντείου δὲ κατὰ τοῦ τύπου δικτάγματος ἀπεπειρῶντο νὰ καταδαμάσωσι τὴν δημοσιογραφίαν, τὴν ιερὰν ταύτην φωνὴν τῶν ἐλευθέρων λαῶν.

Αλλ' ἦδη ὁ Ιούλιος τοῦ 1830 εἶχεν ἐπέλθει διὰ τὴν Γαλλίαν² ἡ μοναρχία τοῦ 1815 ἀπηλαύνετο τῆς χώρας ἐκείνης, εἰς ἣν δρεῖλει ἡ ἀνθρωπότης, τὸ ἔτος 1789. Κυβερνητικὲς ἀποτελουμένη ἐκ τῶν πρωτούργων τῆς πολιτικῆς ταύτης μεταβολῆς ἀνελάμβανε τὴν διεύθυνσιν τῶν πραγμάτων τῆς Γαλλίας. Πάντα τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως ἦσαν πολιτικοὶ φίλοι καὶ συναγωνισταί τοῦ Βερανζέρου³ δὲ δημοφιλῆς ποιητῆς προσεκλήθη νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν κοινῶν· ἀλλὰ δὲν ἐδέχθη ἀπήντησεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν φίλων του δι' ἕνδες ἀσματος: «Οὐχί, φίλοι μου, οὐχί, θέλω νὰ ἥμαξι μηδέν· διασκορπίσατε ἀλλαχοῦ θέσεις, τίτλους καὶ σταυρούς. Οὐχί, δὲν μὲ ἐπλασεν δὲ Θεός διὰ τὰς αὐλάς· πτηνὸν περιδεές, φεύγω τὴν γοντείαν τῶν βασιλέων. Τίνος ἔχω χρείαν; οἴλης εὔσταχοις, δείπνου μικροῦ καὶ γαρίσσας συνδιαλέξεως· ἐνῷ ηὔλογει τὸ ἀγύρινον λι-

κνων μου δὲ Θεός πλάττων με, εἶπεν: *Ἐσσο μηδέτε . . .*

¹ Εν ἐποχῇ ὑλισμοῦ καὶ συμφέροντος, ἐν ἐποχῇ ἡθικῆς καταπτώσεως καὶ μαρασμοῦ, ἡ ἀπάντησις αὗτη θὰ θεωρηθῇ ἴστος παρά τινων ὡς σχολαστικὸς δισταγμὸς, ὡς ἀπλῆ μένον συνείδησις τῆς ἀνικανότητος. Οτε πυγμαῖοι φιλόδοξοι, βαίνοντες ἐπὶ τῶν ἐρεπίων τῆς ἡθικῆς καὶ ὑλικῆς παραχρῆς τοῦ ἔθνους των, κιναίδως παρουσιάζονται ὡς ναυαγογοὶ ἐπιτήδειοι τοῦ ποντοποροῦντος τῆς πολιτείας σκάφους, δὲ λαὸς ἡλιμίως ἀνέχεται αὐτοὺς ἐπικαθημένους ἐπὶ τοῦ τραχῆλου του, ἀτεμάζοντας καὶ ἐξευτελίζοντας αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, τότε ἡ μετριοφροσύνη τοῦ Βερανζέρου ἀπαρνουμένου τὴν ἔξουσίαν, τότε ἡ ἀρετὴ τοῦ Κιγκινάτου καὶ τοῦ Βασιγκτῶνος, ἀποσυρομένων ἀπὸ τῆς διευθύνσεως τῆς πολιτείας εἰς τὰ ἀγροτικὰ αὐτῶν ἐργμητήρια καὶ καταλειπόντων ἐλευθέρων τὴν κονίστραν εἰς τοὺς μωροὺς, εἰς τοὺς ἔξοργους ἐπὶ μηδαμινότητι, ὃν τὸ μόνον προσύν ἐστίν ἡ καλλιέργεια ἀνοσίων πολιτικῶν συμφερόντων πρὸς ἐγκατάστασιν καὶ ἐφήμερον διατριβήν εἰς τὰς ἔδρας ἀχάριτος ἔξουσίας, τὸ μεγαλεῖον τοῦτο τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ εἶναι ἀκατάληπτον, εἶναι οἵοντι μελωδία εἰς τὰς ἀκοὰς πιθήκου. Οὐδεὶς δὲ πταίων διὰ τοιοῦτον τερατόδη θρίαμβον τῆς ἡλιθιότητος, εἰμὴ δὲ λαὸς, δὲ κοιμώμενος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τὴν δλεορίαν ἐπιφροήν ἀπαισίου γοντείας, δὲ λαὸς, τὸ αἰώνιον τοῦτο βρέφος, τὸ λικνίζόμενον ἀείποτε ὑπὸ τὰ ἀσματα τὰ ἀνικάνων τιτθῖν, δὲ μὴ γινώσκων τὴν ἀποστολήν του, ἀλλὰ κούρῳς ἀφιέμενος νὰ ρυμουλκῆται ὑπὸ ἀδεξίων ναυαλήρων, οὐδέποτε ἐννοήσας, διὰ παρ' οὐδενὸς δὲ παρ' ἐκυτοῦ καὶ μόνου δρεῖλει νὰ λάβῃ τὴν ἡθικὴν αὐτοῦ καὶ διανοητικὴν διάπλασιν καὶ διαπαιδαγώγησιν . . .

E'.

Αλλ' ἀπάντων τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ βίου τοῦ Βερανζέρου ἀδαμάν-

των, οἵτινες ἐπικοσμοῦσι τὸ εὐγενὲς αὐτοῦ μέτωπον, ὑπάρχει δι' ἡμᾶς τοὺς "Ἐλληνας ἔτερος ἀδάμας πολυτιμότερος καὶ τηλαυγέστερος." Οτε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου εἶχεν ἐπιστῆ διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν, ὅτε ἡ μήτηρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀνεγειρομένη ἀπὸ μοιραίου ὑπνου, ἔθραυσε τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας τῆς καὶ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Τιμολέοντος ἐξεδίκουν διὰ τοῦ αἴματος αὐτῶν τοσούτων αἰώνων μαρτύρια, εἰς δὲ τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας ἐθύοντο ἐξιλαστήρια ὄλοκαυτώματα ἡ Κασσάνδρα καὶ ἡ Χίος, αἱ Κυδωνίαι καὶ τὰ Ψαρά, ὅτε δὲ Κανάρης, ἀκτῆ τητος τῶν θαλασσῶν δαίμων διὰ μιᾶς μόνης λέμβου ἐπυρπόλει στόλον ὄλοκληρον, ὅτε δὲ ἡμίθεος τῆς Καλλιδρόμης, νέος Δεωνίδας ἔθυνοκε πρωτοφανῆ θάνατον, ὄλοκληρος δὲ ἡ Ἐλλὰς κατηγάζετο ὑπὸ τῆς δόξης τοῦ Μεσολογγίου, ἐν τῇ παγετώδει ἐκείνῃ ἀδιαφορίᾳ τῶν ἡγεμόνων τοῦ θείου δικαίου καὶ τῆς ιερᾶς συμμαχίας, οἱ ποιηταὶ, οἱ σεμνοὶ οὗτοι τῆς θεότητος ὑποφῆται, ἀνεμνήσθησαν πρῶτοι, ὅτι ζῆ εἰσέτι ἡ μήτηρ τοῦ Όμηρου καὶ τοῦ Αἰσχύλου, ὅτι ἡ ἐλευθερία ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὰ πατρῷα αὐτῆς ἐδάφη τηλαυγής καὶ στεφανηφόρος. Τότε δὲ Ἀρόλδος, δὲ πολύτιμος βάρδος τῆς ἐλληνικῆς ἔθνεγερσίας, ἔχυνε τὸ αἷμα αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ δικαιοτέρου τῶν ἀγώνων, κύκνος θεσπέσιος, τοῦ δποίου διστατος φθόγγος ἦτο Ἐλλὰς, τότε δὲ τῶν ἀοιδῶν οἱ πόθοι καὶ οἱ ρεμβασμοὶ ἐπτερύγιζον πρὸς τὴν μαχομένην πατρίδα τῶν τριακοσίων. Ο Βερανζέρος δὲν ἦτο μόνον ποιητὴς τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ, ἦτο δὲ παρήγορος ἀοιδὸς τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου.

Λί συμφοραὶ τοῦ μαχομένου κατὰ τῆς τυραννίας Ἐλληνισμοῦ εἶχον συγκινήσει τὴν τρυφερὰν αὐτοῦ καρδίαν καὶ ἐψκλλεῖ τὸν Ἐλληνικὸν ἀγῶνα ἐκθύμως καὶ εὔγενῶς μὲν Ἐλληνικὴν καρδίαν, ὡς ἥθελε ψάλλει αὐτὸν ἀν ἐπέζη δὲ Φερατίος ἀοιδὸς, ὡς ἐψκλλον αὐτὸν τότε συμπαθεῖς καὶ φιλελεύθεροι καρδίαι καθ' ἀπασταν τὴν ἐσπερίαν Εὐρώπην.

Ο τοὺς ὠραίους ἐκείνους καὶ μεγάλους χρόνους, ὅτε ἡ Ἐλλὰς ἦτο τὸ εἶδωλον καὶ ἡ γοητεία τοῦ εὐγενοῦς κόσμου! "Οτε νέας

νίκας, νέας τρόπαια ἐχειροκρότουν οἱ λαοὶ τῆς Ἐσπερίας, οὓς εἶχεν ἐξεγείρει ἀπὸ τοῦ ραθύμου ὑπνου, ὃν ἐκοιμῶντο ὑπὸ τὰ βαυκαλήματα τῶν ἡγεμόνων τῆς ιερᾶς συμμαχίας! Ποσάκις τότε μίαν νίκην τῆς Μυκάλης, μίαν ἔξοδον τοῦ Ὁδυσσέως ἀπὸ τὸ περίκλυτον Χάρι, ἵνα ἥρωϊκὸν θάνατον τοῦ Διάκου ἢ τοῦ Μαχυρομυχάλη, παρηκολούθουν τοσαῦτα ἀσματα τοῦ Ούγγω, τοῦ Βερανζέρου καὶ τοῦ Δελαΐδην ἐν Γαλλίᾳ, τοῦ Ἐστεμμένου ποιητοῦ καὶ τοῦ Γουλλιέλμου Μυλλέρου ἐν Γερμανίᾳ, τοῦ "Ἀλλεκ ἐν τῇ Ἀμερικῇ καὶ οἱ πολῖται ἀμφοτέρων τῶν ἡπείρων, κατανυσσόμενοι ἐκ τῶν παθημάτων τῶν μαρτύρων τῆς ἐλευθερίας, προστήρχοντο συνεισφέροντες τὸ αἷμα αὐτῶν καὶ τὰ χρήματα ὑπὲρ τῆς μαχομένης ἡμῶν πατρίδος! Ἐλλὰς ἦτο τὸ ἡθικὸν καὶ πολιτικὸν σύμβολον τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας παλαιότερων κατὰ τῆς βίας καὶ τοῦ δεσποτισμοῦ ἐν Εὐρώπῃ! Καὶ ὑπὸ τῆς φιλέλληνος ταύτης συναυλίας πιστεῖσα ἡ Εὐρώπα τοικὴ διπλωματία ἀπεράσιας μόλις, ὑπείκουσα εἰς τοὺς πόθους τῶν ἐν Εὐρώπῃ φιλελευθέρων, ν' ἀπελευθερώσῃ ἐν μόνον τεμάχιον τῆς μεγάλης Ἐλλάδος!..."

Τοῦ Βερανζέρου τὰ ἀσματα ἦσαν ὑψηλὰ καὶ ἐλληνοπρεπῆ, ως δὲ ἀγῶν, τὸν δποίον ἐψκλλεν, ως τὰ μαρτύρια, τὰ δποῖα τὸν ἐνέπνεον· εἰς τὴν ἄλωσιν τῶν Ψαρῶν ἡ καρδία τοῦ ποιητοῦ κατενύγη καὶ ἐψκλλε περιπαθέστατον ἐλεγεῖν, μάτην ἰκετεύων τοὺς Χριστιανοὺς βασιλεῖς νὰ τείνωσιν ἀρωγὸν χεῖρα πρὸς τὴν Ἐλλάδα καὶ δὲ πλέον ἡ μικρὰ Ἐλλὰς ἐλευθέρα ἐν μέρει ἀνέπνεεν ὑπὸ τὸν θυσυμάσιον αὐτῆς οὐρανὸν, δὲ ποιητὴς ποθῶν τὴν ἐλευθερίαν, ἡς ἐστερεῖτο ἐν τῇ πατρίδι του, ἔστρεψε τοὺς πόθους αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐλλάδα, πλήρης ἐρωτος καὶ ἴδεώδους μέθης διὰ τὰς ὅχθας τοῦ Πλισσοῦ, ἰκετεύων τὰς παρθένους τῶν Ἀθηνῶν νὰ ὑποδεχθῶσιν ἔρα βάρβαρον. Ο φαρτασιώδης πλοῦς τοῦ Βερανζέρου εἶναι ἀμίμητον ἀριστούργημα, ἐν τῶν ὠραιότερων ὑπὲρ τῆς Ἐλλάδος ἀσμάτων, ἀτινα ἡ Μοῦσα τῆς Ἐσπερίας ἐκελάδησε, βαθὺς καὶ μάγιος στεναγμὸς ἔρωτος πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Όμηρου καὶ τοῦ Φειδίου, πρὸς τὴν γῆν ἐν ἣ ἀναπαύονται τὰ λείψανα τοῦ

Παρθενῶνος. Τίς ἑλληνικὴ καρδία δὲν θέλει σκιρτήσει, δὲν θέλει συγκινηθῆ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν στίχων τούτων;

Ο ΦΑΝΤΑΣΙΩΔΗΣ ΠΛΟΤΣ

Προβαίνει τὸ φθινόπωρον εἰς τὰ πτερά του αἵρου καὶ πάλιν νέων θλίψεων πληθύν καὶ ἀλγηδόνων πάντοτε πάσχων, πάντοτε πτωχὸς καὶ ὑποφέρων, τὰ ἄνθη βλέπω φίγοντα τῶν γαρωπῶν μου χρόνων. Μακρὰν ἀπὸ τὸν βρέθρον, μακράν, τῆς Δουτεκίας φραῖον ἔπειτα οὐρανὸν τὸ πρῶτον ν' ἀτενίσω· Εἴλας, σ' ερρέμβαξεν ποτὲ εἰσέτινεσαίς. Ἐκεῖ τὸν βίον, ὃ ἔκει ποθῷ νὰ τελευτήσω.

Ματαιώς μεταφράζουσι τὸν Ὀμηρὸν, ματαιώς· ὅπηρές τοῦ Ελληνί πρεσβεύεις Πυθαγόρα· ὅπὸ τὸν Περικλῆ μετὸς ὅπηρές τοῦ Αθηναῖος καὶ τὸν Σωκράτην ἔκουσα ἐν τῇ δοτάτῃ ἄρᾳ· Φειδία, σὲ ἀθαυμαστα· ἐπὶ τὰς παραλίας μὲν αὐτοῦ δὲ Ιλισσός τὸ βῆμα νὰ πλανῆσω καὶ ἐτάρεξε τὴν σωπὴν μελίσσης Ὑμηττείας. Ἐκεῖ τὸν βίον, ὃ ἔκει ποθῷ νὰ τελευτήσω.

Θεοί! τὸ φῶς μου ἐκθαμβῶν ἡμέραν μόνον μέσαν ἐπέθησα τὸ στῆθος μου δὲ φοῖδος νὰ θερμάνῃ τὴν προσωπίλη μου ἕκουσα μακράν ἐλευθερίαν· Νὰ κράζῃ· Αράμε· τῆς Φυλῆς δὲ νικητῆς* ἐφάνη. 'Απέλθωμεν, ἀπέλθωμεν' δὲ λέμβος ἀναμένει· δὲν θέλω εἰς τοὺς κολπούς σου, ὃ κῦμα, νὰ σιγήσω. δὲ μούσα μου εἰς Παιραιᾶ δὲς πλεύσῃ ἐμπνευσμένη. Ἐκεῖ τὸν βίον, ὃ ἔκει ποθῷ νὰ τελευτήσω.

Ἐίναι γλυκὺς δὲ οὐρανὸς τῆς Ἱταλίας μᾶλλον, ἀλλὰ τὸ λάμπον χρῶμά του σκιάζει τὸ δουλεῖα· ὁ πλέον, σὲ πρακτικῶν, εἰς τόπον, ναύτα, ἄλλον, κάτω ἔκει, ὅπου γελᾷ ἡμέρα ἔξαισια. Τίνα αὐτὰ τὰ κύματα; τίς δὲ σπιλάς ἔκείνη; ὁ ποῖον ἔδιχτος λαμπρὸν ἐγγίζω ν' ἀτενίσω; στόνον ἐδῶ ἐκπνέουσα δὲ τυραννὸς ἀφίνει· ἐδῶ τὸν βίον, ὃ ἐδῶ ποθῷ νὰ τελευτήσω.

Ξενίσατε τὸν βάρεθρον, δέ τοῦ Αττικαὶ παρθένοι· τὴν μοῦσάν του τὸ βλέψμασσας φαιδρὸν ἀξένθαρρύνγη. Χάριν ὑμῶν πατρώφων γῆν ἀφῆκε τεθλιμμένη, δόποι τὸ πνεῦμα δέσμιον ὅπὸ τυράννους φθίνει. δι σώσατε τὴν λύραν μου, διεινοῦ διώχτους θῦμα· καὶ ἀν μὲν ἐν φυμά μου ποτὲ εἰς οίκτον σᾶς κινήσω, τοὺς Τυρτεῖου θέσατε τὴν κόνιν μου τὸ μνῆμα· ὅπὸ φραῖον οὐρανὸν ποθῷ νὰ τελευτήσω.

ΣΤ'.

Ἡδη μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ιουδαικῆς μοναρχίας, ἀποσυρθεὶς τῆς πολιτι-

κῆς τύρβης ὁ Βερανζέρος, ἐζη ἐν τῇ εὐαρέστω ἐκείνη ἀφανεῖσα, ἐν τῇ προσφιλεῖ ἐκείνη μονώσει, ἥτις εἶναι τὸ γόντρον τῆς μεγαλοφύτες, εὑρισκούσης τὴν μεγαλητέραν ἥθικὴν τέρψιν παρὰ τὴν οἰκιακὴν ἔστιαν καὶ ἐν τῇ σιγῇ τοῦ σπουδαστηρίου. 'Εζη μόνος μετὰ τῶν ἀνακμητήσεων τῆς ἡβῆς του, μετὰ τῶν πόθων ἐκείνων, οἵτινες ἐθέρμανον ἀλλοτε τὴν καρδίαν του καὶ οἵτινες δὲν τὸν ἐγκατέλιπον μέχρι τελευταίου γήρως, γλυκὺς δὲς δὲ ἀφέλειας καὶ δὲθωστῆς, δύρηλος καὶ περιπαθῆς δὲς δὲ ποίησις. 'Ἐν ἔτει 1833 ἐξέδωκε τὴν τετάρτην καὶ τελευταίαν συλλογὴν τῶν ἀσμάτων του. Καίτοι ἥττον δύρηλος δὲ ἐν τοῖς προγενεστέροις αὐτοῦ ἀσμασιν δὲ ποιητῆς, ἀποπνέει ἐν τούτοις λυρικήν τινα περιπάθειαν, γλυκυτέραν δὲ ἀλλοτε κατὰ τοὺς ζωηροὺς τῆς νεότητος του χρόνους, διότε ἐψαλλεῖ ἐπὶ τῆς χρυσῆς λύρας του τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν, καταπολεμῶν τοὺς Βουρβώγους καὶ ἐξεγείρων τὰ φιλελεύθερα αἰσθήματα τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ. 'Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτη διακρίνονται ἴδιως δὲ περιπλανώμενος 'Ιουδαῖος, δὲ Ιάκωβος, οἱ παράφρογες, η προφητεία τοῦ Νοστραδάμου. 'Ο περιπλανώμενος 'Ιουδαῖος εἶναι περιπαθῆς ἀπολογία καὶ ὑπεράσπισις τοῦ ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας προγεγραμμένου 'Ιουδαῖκοῦ ἔθνους, τὸ δποῖον ὅπὸ τὴν ἐπιρροὴν πεπαλαιωμένων προλήψεων θρησκευτικοῦ φαντασμοῦ καταδιωκόμενον ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου, μηδὲ αὐτῆς τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης ἐξαιρουμένης, οὐδὲν σχεδὸν ἐκέκτητο εἰσέτι δικαίωμα ἐν τῇ πολιτείᾳ, διότε ἐψάλλετο ὅπὸ τοῦ ποιητοῦ δὲ παράδοσις αὗτη τοῦ μεσαίωνος. 'Η ποίησις αὗτη τοῦ Βερανζέρου, ἐλεγειακὴ καὶ πένθιμος εἶναι ἐφάμιλλος τῶν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους γραψάντων περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως, ἐν οἷς διακρίνονται δὲ Περιπλανώμενος τοῦ Εὐγενίου Σύνη, δὲ Αχάσσηρος τοῦ 'Εδγαρ Κυινὲ καὶ τοῦ Schubart. Εἶναι μία προσφώνησις, ἀπευθυνομένη εἰς πᾶσαν εὐγενῆ καρδίαν ὅπερ τοῦ ἀτυχοῦς ἐκείνου εθνους, τὸ δποῖον τοσούτον ἀπηνῶς κατεδιώχθη καὶ εἰς τὸ δποῖον ἐν τούτοις τοσαῦτα ὀφείλει δὲθωπότης... 'Αναγνώσατε δλίγους στίχους καὶ θέλετε ἵδει δι'

* Ο Θρασύβουλος.

δποίου τρυφεροῦ πάθους συνηγορεῖ ὑπὲρ τῶν πελατῶν του:

«Χριστιανὲ, τεῖνον ἐπὶ τῆς θύρας του κύπελλον ὄδατος εἰς τὸν πάσχοντα ὄδοιπόρον. Εἴμαι, εἴμαι ὁ περιπλανώμενος Ἰουδαῖος, τὸν ὅποιον ἀνεμοστρόβιλος ἀείποτε καταδίώκει. Χωρὶς νὰ γηράσκω, εἴμαι καταβεβλημένος ὑπὸ τῶν ἡμερῶν καὶ τὸ τέρμα τοῦ κόσμου εἶναι τὸ μόνον ὄνειρόν μου. Ἐκάστην ἐσπέραν ἀείποτε εἴμαι πλήρης ἐλπίδων: ἀλλ' ἀείποτε δὲ τὸν ἥλιος ἀνατέλλει.

»Ἄπὸ δεκαοκτὼ αἰώνων, ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς σποδοῦ, ἐπὶ τῶν ἔρειπίων μυρίων κρατῶν, δὲ φρικώδης ἀνεμοστρόβιλος μὲ περιφέρει: Εἴδον ἀκαρπὸν βλαστάνουσαν τὴν ἀγαθότητα· εἴδον ἀπείρους φρικαλεότητας. Καὶ, ὅπως ἐπιζήσω τοῦ ἀργαίου κόσμου, εἴδον ἐκ τῶν κυράτων δύο κόσμους. . . .

«Περιεφρόνησα δι' ἀπανθρώπου γέλωτος τὸν Θεάνθρωπον ἀναπνέοντα μόλις. . . . Ἀλλ' ὑπὸ τοὺς πόδας μου διολισθαίνει δὲ δρόμος. . . . Χαίρετε, δὲ ἀνεμοστρόβιλος μὲ παρασύρει. Καὶ σαῖς οἱ ἀνελεήμονος τρέμετε ἐπὶ τῇ παραδόξῳ καταδίκῃ μου. Οὐχὶ τὴν θεότητά του, ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπότητα δὲ θεὸς ἐκδικεῖται» . . .

Οἱ παράφρονες εἶναι λεπτὴ εἰρωνεία κατὰ τοῦ ἐγωισμοῦ τῶν δοκησισόρων ἐκείνων, οἵτινες ἀείποτε περιεφρόνησαν πᾶσαν νέαν ἰδέαν, ἢτις δὲν ἦθελεν ἐξέλθει τῆς σοφῆς αὐτῶν κεφαλῆς, προγράψαντες αὐτὴν ὡς ἀνυπόστατον καὶ χιμαρικήν. «Ἄσ διμιλήσωσιν δὲ Γαλιλαῖος, δὲ Κολόμβος, δὲ Φούλτων, οἵτινες προεγράφησαν καὶ περιεφρονήθησαν ὡς ἀνόητοι ὑπὸ τῶν ἐξόρων πνευμάτων τῆς ἐποχῆς των.

«Ποσάκις ἴδει τις, ὅγνωστος παρθένος, ἀναμένει τὸν σύζυγόν της; οἱ ἀνόητοι τὴν θεωροῦσιν ὡς παράφρονα: δὲ σοφὸς τῇ λέγει: «Κρύψθητι!» Ἀλλὰ συναντῶν αὐτὴν μακρὰν τοῦ κόσμου μωρός τις, πιστεύων εἰς τὸ μέλλον, τὴν συζεύγνυται. Καὶ αὕτη καθίσταται γόνιμος πρὸς εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

«Τίς ἀνεκάλυψε νέον κόσμον; Ἄφρων, ὃν πανταχοῦ ἔχειεύχεον. Ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, τοῦ καταβραχέντος διὰ τοῦ αἷματός του, ἄφρων θνήσκειν κληροδοτεῖ. ἡμῖν ἔνα

Θεόν. «Ἄν αὔριον ἡ ἡμέρα ἤθελε λησμονήσει νὰ ἀνατείλῃ, λοιπὸν αὔριον παράφρων τις ἤθελεν εὑρεῖ ἐπίσης λαμπάδα γάριν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους» . . .

Τὰ τελευταῖα ἀσματα τοῦ Βερανζέρου ἀποπνέουσι τὴν αὐτὴν εἰδυλλιακὴν χάριτα καὶ ἀφέλειαν, οἵαν καὶ τὰ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἡλικίας καίπερ πολιός ἤδη γέρων ἥσθιστο τὴν καρδίαν αὐτοῦ νεανικὴν καὶ εὐαίσθητον, ὅπως κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἡλικίας του, ὅπότε ἡγάπα τὴν Διζέτταν, ὅπότε ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ εὔθυμος καὶ λυσιμέριμνος ἥρεσκετο νὰ τρέχῃ, τερπόμενος εἰς τὸν λειμῶνα τῆς ζωῆς, σφραγῶν καὶ ὀνειροπόλος. Τῆς τελευταίας ταύτης ἐποχῆς τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ τῆς ποιήσεως καταχωρίζομεν στροφάς τινας χαριεστάτου εἰδυλλίου ἡ Νέα κόρη, ἐν αἷς ἐκφανῶς καταδείκνυται πόσον δὲ ποιητής καὶ γέρων ἤδη ἐτέρπετο ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς αἰσθήμασιν, ἐφ' οἷς καὶ ἐν τῇ νεανικῇ αὐτοῦ ἡλικίᾳ.

«Πόθεν προέρχεται ἡ ταραχὴ μου; μὴ θέλει δὲ θεὸς δεκαπενταετής νὰ ἀποθάνω, μεγάλη καὶ ὥραία ὑπὸ ἀκαταλήπτων ἀντισυχιῶν; Κοιμῶμαι τεταρχημένη ἐγείρομαι καὶ κλαίω τὸ μέτωπόν μου ἀποκαλύπτει εἰς τὴν ἡμέραν τὴν ἀνησυχίαν τῶν νυκτῶν μου.

»Ἀντὶ μακροῦ ὅπνου, τοσοῦτον ὠφελίμου διὰ τὴν ἡλικίαν μου, ἔχω συγκεχυμένα ὄνειρα, ἀτινχ μὲ πυρπολοῦσι. Μάτην εἰσὶ δι' ἐμὲ πένθιμον προσιώνισμα: οὐδὲν δύναμαι νὰ ἐνοήσω οὐδὲ νὰ διμιλήσω περὶ τούτου.

»Διπλάσεται τὴν αἴγλην ἐκείνην, ἢτις ἐμέθυσκε τὴν μητέρα μου: μάνην διὰ τῶν φιλημάτων της ἤδη καταπραῦνει τὰς θλίψεις μου. Ηλὴν διατί μυστηριώδης πως μὲ λυποῦνται οἱ γέροντες; διατί οἱ νεανίσκοι γελῶσι διὰ τὴν ωχρότητά μου; . . .

»Δέν ἔχω πλέον θωπείας διὰ τὰ προσφιλῆ πτηνά μου: παραμελῶ τὰ ἀνθη μου, ἀποδιώκω τὸν κύνα μου. Οὔτω λοιπὸν θὰ περιπλανθῶσιν αἱ πρώται τρυφερότητές μου; καὶ δὲ θεὸς μὲ κατεδίκασεν οὐδένα νὰ ἀγκάπτω πλέον; . . .»

«Η Μοῦσα τοῦ Βερανζέρου ἔθιζεν ὅλας τὰς χορδὰς τῆς λυρικῆς ποιήσεως δὲ ποιητὴ τῆς τοῦ Θεοῦ τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς πέμπτης Ματου ὑπῆρξεν ἀλληλοδια-

δόγμας σατυρικός, εἰδυλλιακός, ἔρωτικός, ἐλεγεικός· ἡ λύρα του δὲν ἔψαλλεν, ώς ἡ τοῦ Ἀνακρέοντος, ἔρωτα μοῦρον· ἐγίνωσκε νὰ ἐκβάλῃ ὅλας τὰς κραυγὰς, σὸλους τοὺς φθόγγους, ὑφ' ὧν συγκινεῖται καὶ τέρπεται ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλ' ίδιως διεκρίθη καὶ κατέστη τοσούτον δημοκρικός ἐν Γαλλίᾳ διὰ τὰ σατυρικὰ αὐτοῦ ἄσματα, δι' ὧν συνετέλεσεν εἰς τὴν πτῶσιν δύο δύναστειῶν ἐν Γαλλίᾳ. Δημοκρατικός ἀπὸ νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας, ἐξυμνήσκε τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀμιμήτους στίχους, διέμεινε πιστὸς εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ, μεθ' ὅλην τὴν πολιτικὴν ἀστασίαν, μεθ' ὅλην τὴν παλινωδίαν, ἐφ' ἣ διεκρίθησαν οἱ συμπολίται αὐτοῦ κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους. Ὁ ποιητὴς ἐξύμησε τὴν δημοκρατίαν καὶ προεμάχησεν ὑπὲρα ὑπῆρχε, διότι ἡ δημοκρατία εἶναι τὸ πολίτευμα τοῦ μέλλοντος, ἡ Ἱερὰ Δρῦς, ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῇ τῆς ὁποίας σκιὰν θέλουσιν ἀναπαυθῆ καὶ ἀναπνεύσει αἱ νεώτεραι γενεᾶι, διότε ἵσως ἡμεῖς, ὀλίγη σποδὸς παγερὲ καὶ ἀναίσθητος, θὰ κοιμώμεθα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς γῆς, οὐδὲ θέλομεν ίδει πραγματούμενον τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ὅνειρον, τὸ ὅποιον ἐφρίδρυνε καὶ ἐγοήτευσεν ἀείποτε πάσαν εὐγενῆ καρδίαν!

Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1848 ἐπῆλθε, καταρρίψασα τὸν θρόνον τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου, τοῦ πολίτου βασιλέως, ὅπως ὠνόμαζον αὐτὸν οἱ φίλοι του; τοῦ βασιλέως τῷρ ὅδοφραγμάτων, ὅπως ὠνόμασεν αὐτὸν ὁ Σατωριάνδος· κατέπεσε καὶ ἡ δυναστεία ἐκείνη τοῦ δευτεροτόκου κλάδου τῶν Βουρβόνων, ὅπως κατέπεσε προχθὲς καὶ ἐτέρη, ἡς ἡ μόνη ἀξία ἦτο ὅτι κατηγλωτίζετο δι' ὀνόματος, τὸ ὅποιον ἀνεξαλεῖπτως ἐκηλιδώσεν δ ἀνθρωπος ἐκεῖνος, τοῦ ὅποιου καὶ τὸ ὄνομα ἀηδιάζει τις νὰ προφέρῃ, ὅπως θὰ πίπτῃ ἐν Γαλλίᾳ πᾶσα Κυβέρνησις, ἡς τὸ μόνον μέλημα εἶναι ἡ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ διατήρησίς της, πρὸς πᾶσαν παραμέλησιν καὶ ἀδιαφορίαν τῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ, τὸν ὅποιον ἐκλήθη νὰ διοικήσῃ καὶ νὰ διαπαιδαγωγήσῃ. Εἰς τὴν συνθεοῦσαν Ἐθνοσυνέλευσιν, ὅπως συντάξῃ τὸν θεμελιώδη χάρτην, ὁ Βερανζέρος ἐξελέγετο διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας ἀντιπρόσωπος

τῶν Παρισίων· ἀλλ' ὁ ποιητὴς, κεκορεσμένος ἥδη ὑπὸ τῶν πολιτικῶν ἐντυπώσεων, βλέπων τὰς παρεκτροπὰς τῶν λεγούμενων φίλων τῆς ἐλευθερίας, τῶν σπουδαρχῶν ἀπασῶν τῶν πολιτικῶν ἀποχρώσεων, οἵτινες ἐθυσίαζον τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος εἰς τὸν βωμὸν τοῦ συμφέροντος αὐτῶν, ἀγδιάσας ἐκ προσιμίων παρητήθη τῆς ἀντιπροσωπείας, ἀποποιούμενος νὰ γίνῃ ὅργανον καὶ συνένοχος τῶν φατριῶν, αἴτινες ἐλυμαίνοντο τὴν πατρίδα του, καὶ φρικώδης συγέπεια τῶν ὅποιων ὑπῆρξεν ἡ ἀνίδρυσις τῆς δευτέρας Λύτορατορίας, ἥτις ἐξώθησε τὴν Γαλλίαν εἰς τὸ βάραθρον, εἰς ὃ εἶναι ἥδη ἐρριμμένη. Ἡ παραίτησί του κατ' ἀρχὰς δὲν ἐγένετο δεκτή· ἀλλ' ὁ ποιητὴς ἐνέμεινεν ἐπιμόνως εἰς αὐτὴν, ἥτις τέλος ἐγένετο ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς Ἐθνοσυνέλευσεως, ἐκφρασάστης βαθεῖαν θλίψιν ἐπὶ τῇ ἐν τῶν κάλπων αὐτῆς στερήσει τοῦ Βερανζέρου.

Μὴ ζητήσητε τὰς ἀφορμὰς, αἴτινες ἐκ προσιμίων ἡνάγκασαν τὸν Βερανζέρον νὰ παραιτηθῇ τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ τίτλου· ὁ γυνωρίζων τὴν ἐμπάθειαν, ὑφ' ἡς ἐμπνέεται ἡ συντροπικὴ καὶ νομιμόφρων λεγομένη μερὶς τῆς Γαλλίας, ἢ μᾶλλον ἡ διεπομένη ὑπὸ τῶν Ἰησουΐτικῶν καὶ ὀπισθοδρομικῶν φρονημάτων, ἡ ὁνειροπολοῦσα τὴν ἐπάνοδον τῶν ἐν καταράτῳ τῇ λήξει χρόνων τοῦ Μεσαίωνος, οὐδαμῶς θέλει ἀπορήσει ἐπὶ τῇ παραδόξῳ ἐπιμονῇ τοῦ Βερανζέρου τοῦ ν ἀποσυρθῆ τῆς πολιτικῆς τύρβης, ζῶν ἀποκεχωρηκὼς καὶ μεμονωμένος. Οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν αὐτῶν ἵσως ἀντιπροσώπων τῆς Γαλλίας ἐν τῇ τελευταίᾳ Ἐθνοσυνέλευσει ἡνάγκασαν τὸν ἐξόριστον τῆς Γερνεστῆς νὰ παραιτηθῇ, ἐπιβάλλοντες σιγὴν εἰς τὰ εἴγλωττα ἐκεῖνα χείλη, εἰς τὰ ὅποια τοσαῦτα ὀφείλει ἡ Γαλλία. Οἷα ἔντιμος διαγωγὴ, τὴν ὅποιαν καὶ αὐτὸς ἥθελε φθονήσει ὁ Βοναπάρτης, καὶ ἥτις προκαλέσας τὴν ἀντίδρασιν, ἐπήνεγκε τὸν ἐπεγνωμένον ἀδελφοκτόνον ἀγῶνα, ὅστις σήμερον λυμαίνεται τοὺς Παρισίους, κινδυνεύοντας νὰ πάθωσιν, δια δὲν ἐπαθον διεψυγόντες τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Γερμανῶν! ... Παρητήθη ἐκ προσιμίων ὁ Βερανζέρος, φονούμενος μὴ ἀναγκασθῇ ἀκολούθως εἰς τὴν

ἀπόφρασιν ταύτην, στρέφων τὰ νῦν πρὸς τοὺς μικρομεγάλους ἐκείνους πολιτικοὺς τῆς πατρίδος του καὶ σαρκαστικῶς ὑποψιθυρίζων ὃ, τι ἔψαλλε πρὸ δεκαοκταετίας: «En me créant Dieu, m'a dit: «ne sois rien»...

Ἐν τῇ ἡδίᾳ εἰρηνικῇ μονώσαι ἔζη καὶ μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς 2 Δεκεμβρίου, ὅτε ὁ Ναπολέων Γ' παρασπονδήσας ἤρπασε τὸν θρόνον τῆς Γαλλίας. Εἰς οὐδεμίαν μετ' αὐτοῦ ἐλθὼν σχέσιν ὃ πρεσβύτης ποιητὴς, φθίνων ἥδη ὑπὸ τὸ γῆρας ἔψαλλεν ἐνίστε τὰς ἀναμνήσεις τῆς νεότητός του, τὴν Λιζέτταν, τὴν πατρίδα του, ἀγαπώμενος ὑφ' ἀπάστης τῆς Γαλλίας, ἣς ὑπῆρξε κόσμημα περικαλλὲς καὶ ἐπίζηλον...

Μίαν ἡμέραν δὲ ὑπερεβδομηκοντούτης ποιητὴς ἡσθάνθη ἐκυρώντας λίαν καταβεβλημένον ὑπὸ τὸ γῆρας ἀλλ' αἴρηντς, ὡσεὶ ἡλεκτρικός τις σπινθήρ διεπέρασε τὰ τρέμοντα ἐκεῖνα στήθη, ἐξηγέρθη ἀπὸ τῆς κλίνης, ἐν ᾧ ἀνεπαύετο, ἢ καρδία του κατενύγη καὶ ἔγραψε τοὺς στίχους τούτους — τὸ κύκνειον ἄσμά του.

«Γαλλία, Θηνάσκω, Θηνάσκω, τὰ πάντα μοὶ ἀναγγέλλουσι τὸν θάνατον. Μήτηρ λατρευτὴ, χαῖρε. Εἴθε τὸ ιερὸν ὄνομά σου νὰ ἔναι τὸ τελευταῖον, ὅπερ προφέρει τὸ στόμα μου. Σ' ἡγήπησε Γάλλος τις μᾶλλον ἔμοι; ὡ! σχι. Σὲ ἔψαλλον, πρὶν ἢ μάθω ν' ἀναγγινώσκω εἰσέτι. Καὶ, δπότε δὲ θάνατος μὲ κρατῆ ὑπὸ τὴν πτέρναν αὐτοῦ, ψάλλων σε ἐκπέμπω τὴν τελευταίαν πνοήν. Εἰς τόσον ἔρωτα χῦσον ἐν δάκρυ. Χαῖρε!...

«Ημικεκλιμένος βλέπω ἐν τῷ τάφῳ μου. »Α! ἐλθὲ πρὸς βοήθειαν ὅλων, ὅσους ἡγάπων. Τὸ δρεῖλεις, Γαλλία, εἰς τὴν πτωχὴν περιστεράν, ἡτις οὐδέποτε ἔβλαψε τὸν ἀγρόν σου. «Οπως ἀφιγμῇ εἰς τοὺς υἱούς σου ἡ ἐκείνα μου, ἐνῷ ἥδη ἀκούω τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ, ὑπεστήριξα τὸν λίθον τοῦ τάφου μου. »Ο βραχίων μου καταβάλλεται πίπτει. Χαῖρε! »

Καὶ μετ' ὀλίγον ἢ ιερὰ ἐκείνη ψυχὴ ἐπτερύγιζεν εἰς τὸν πλάστην της.

«Οταν ἐγνώσθη ὁ θάνατος τοῦ Βερανζέρου ἐν Παρισίοις, ἀπασακ ἡ μητρόπολις τῆς Γαλλίας βαρυκληγάτης ἐπενθηφόρησε διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῆς ποιητοῦ» κα-

δεία, ἡτις ἔσται μοναδικὴ εἰς τὰ χρονικὰ τῆς Γαλλίας, ὑπῆρξεν ἡ τελευταία ἀνταμοιβὴ τοῦ Βερανζέρου. Ἡ κυβέρνησις ἐνδυσεν δτι νοθεύει τὸ δημόσιον αἴσθημα, ἀναλαμβάνουσα δῆθεν τὴν πρωτοβουλίαν καὶ διατάττουσα τὴν δημοσίεις δαπάναις ταφὴν τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ διὰ προκηρύξεως, ἡτις ἀτυχῶς ἔφερε τὴν ὑπογραφὴν τοῦ τότε διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας τοῦ γηναστοῦ Πιέτρη ἀλλ' ἡ γενικὴ θλίψις ἐκφανῶς ἦτο ἀπεικονισμένη ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας ὅλων τῶντάξεων τῆς κοινωνίας, καὶ ἡ μορφὴ τοῦ λαοῦ ἐλάλει πλειότερον τῶν προγραμμάτων τῆς ἀστυνομίας ...

Z'.

Οὕτως ἔζησε καὶ ἀπέθανεν ὁ Βερανζέρος, ὁ φιλόπατρις βάρδος τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ, ὁ φιλέλλην ἀοιδός τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

Ἐπόθουν εἰς περιφανῆ καὶ ἀποπτον τῶν Αθηνῶν τόπον, εἰς τόπον αἰωνίου ἀναπαύσεως καὶ γαλήνης εὐγνώμων καὶ φιλόπατρις δὲ σύμπατος Ἑλληνισμὸς νὰ ἀνήγειρε μεγαλοπρεπὲς κενοτάφιον εἰς τὴν μνήμην ὅλων τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστικῶν φιλελλήνων, τῶν μεγάλων ἐκείνων τοῦ ἔθνους ἡμῶν εὐεργετῶν, οἵτινες Ἑλληνικοὶ τὴν καρδίαν καὶ τὰ αἰσθήματα τοσοῦτον συνετέλεσαν πρὸς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἡμετέρας πατρίδος. Ἐκεῖ, ὡς ἐν Ποικίλῃ στοᾷ, ἐπόθουν ν' ἀναρτηθῶσιν αἱ προτομαὶ τοῦ Βύρωνος, τοῦ Σατωρίανδρου, τοῦ Βερανζέρου, τοῦ Δελαΐδην, τοῦ Ούγγα, τοῦ Κάνιγκος, τοῦ Σανταρόζα καὶ ὅλων τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀγωνιστικῶν φιλελλήνων. Ἡ Ἑλλὰς τότε ιερὸν καθῆκον ἐπιτελοῦσα, θέλει ἐπισύρει τὴν ἡγάπην πάσης εὐγενοῦς καρδίας, καὶ ίσως, ίσως θέλει ἀφυπνίσει καὶ πάλιν τὸν κοιμώμενον φιλελλήνισμὸν, τὸν κατὰ τὴν μεγάλην ἡμῶν ἐπανάστασιν διατραχωθέντα. Ἀποδώσωμεν εὐγνωμοσύνην εἰς τοὺς μεγάλους ἐκείνους ἄνδρας, οἵτινες ἡγάπησαν τὴν Ἑλλάδα μέχρις εἰδωλολατρείας. Ισως ὁ σκυθρωπὸς οὐρανὸς τῆς πατρίδος τῶν πιέζει τὴν Ἑλληνικὴν αὐτῶν καρδίαν. Ισως

ἡ ψυχὴ αὐτῶν, οἷονεὶ νοσταλγοῦσα, ποθεῖ
νὰ κοιμηθῇ ἐν εἰρήνῃ παρὰ τὰς δύχθας τοῦ
Ἴλισσοῦ, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν κυπαρίσσων
τοῦ Ἀττικοῦ πολυανδρίου, ὑπὸ τὸν ὥραῖον
ἐκεῖνον οὐρανὸν, ὑφ' ὃν ἀπὸ αἰώνων περι-
πλανῶνται αἱ σκιαὶ τῆς ἀρχαιότητος . . .

Ἐδῶ ὑπὸ τὸν ὥραῖον οὐρανὸν τῆς Ἀτ-
τικῆς, τὸν δποῖον δὲν ἀμαυροῖ πλέορη
δουλεία, ἀξιὸν διεγερθῆ ἡ προτομὴ τοῦ Βε-
ρανζέρου· ἐδῶ ἄλλοτε ἐπέθεει τὸν ἀποθάρη-

ό τεθλιψμένος ποιητῆς· ἡ ἔλληνόφρων αὐτοῦ
ψυχὴ φεύγουσα τὰ τέλματα τοῦ Σηκουάνα,
κούφη θέλει πτερυγίσει ἐνταῦθα, ὅπως ἀ-
ναπαυθῇ ὑπὸ τὰς στήλας τοῦ Παρθενῶνος,
ὑπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ Θησείου, εἰς τὸν ἀνθο-
στεφῆ τόπον τῶν δινέρων της, εἰς τὴν
ποιητικὴν πατρίδα τῶν μύρτων καὶ τῶν
κυπαρίσσων!

ΝΕΟΚΛΗΣ ΚΑΖΑΖΗΣ

ΝΙΝΩΝ ΔΕΛΑΝΚΛΩ

Ἡ Ἀννα, ἐπιλεγομένη Νινὼν Δελανκλῷ, ἐγεννήθη εἰς Ηπειρίους τῷ 1615. Ἡ μήτηρ
της ἦτο ἐνάρετος διερχομένη τὸν βίον ἐν
ταῖς ἐκκλησίαις. Ὁ πατήρ της ἦτο φαι-
δρὸς διπαδὸς τοῦ Ἐπικούρου. Ἡ Νινὼν, πα-.

δίον ἔτι, ἔμεινεν ἐλευθέρα νὰ ἐκλέξῃ με-
ταξὺ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ μοναστηρίου.
Ἐξέλεξε τὸν κόσμον. Μείνασσα ὄρφανὴ ἐν
δεκαεξαετεῖ ἡλικίᾳ καὶ ἡδη γνωστὴ διὰ
τὰς εὐφυϊολογίας της καὶ τὴν χάριν της